

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

Брой 3 – 4 (536 – 537) година XLII

12 април 2024 година

Промоции, промоции...

Всяка година с настъпването на пролетта влизаме и в един много цветен и емоционален сезон за пловдивската алма матер – промоциите на абсолювентите от поредния випуск. И сега не е изключение – през 2023 г. в Пловдивския университет са се дипломирали 3943 студенти, от които 2143 са бакалаври и 1800 – магистри. Филологическият факултет, Факултетът по математика и информатика и Философско-историческият факултет вече изпратиха своите абсолювенти, предстоят промоциите и в останалите факултети.

На всички абсолювенти пожелаваме много здраве, щастие и успешна реализация!

На стр. 5

Преподаватели и абсолювенти от Философско-историческия факултет пред Ректората

Стр. 2

Президентът на Словения се среща със студенти в Пловдивския университет

В Броя ще прогледете още:

- ▶ Университетът е на трето място сред висшите училища в България по наукометрични показатели
- ▶ Възпитаник на ФМИ спечели националния приз „Студент на годината“
- ▶ Престижен форум в Лисабон с участието на представители на Пловдивския университет
- ▶ Революции и еволюции – или за международния интердисциплинарен студентски научен форум

- ▶ Стартира Стажантската програма „Фулбрайт“, насочена към младите юристи в Пловдив
- ▶ Книга за „прокудения премиер“ Георги Къосеиванов предлага нов поглед към историческото ни минало
- ▶ За четвърти път се проведе състезанието за ученици „Пътешествие в биологията“
- ▶ Неоелинистите ни участват в документален филм на Българската национална телевизия

Президентът на Словения Наташа Пирц Мусар се срещна със студенти в Пловдивския университет

На 28 февруари 2024 г. президентът на Словения г-жа Наташа Пирц Мусар гостува в ПУ „Паисий Хилендарски“. В препълнената четвърта аудитория студенти от деветте факултета на пловдивската алма матер имаха възможност да дискутират с високия гост въпроси, свързани с европейските младежки политики, и други актуални проблеми.

Президентът на Словения бе посрещната пред входа на университета от ректора проф. д-р Румен Младенов и заместник-ректора с ресор международна дейност и връзки с обществеността – доц. д-р Борян Янев.

В приветственото си слово проф. Младенов подчерта, че ПУ е второто по големина висше училище в България, в което се обучават над 17 000 студенти и докторанти в 118 бакалавърски, 97 магистърски и 73 докторантски програми от 27 акредитирани професионални направления. Той отбеляза, че висшето училище е един от десетте изследователски университета в България и присъствието на Наташа Пирц Мусар му дава основание да вярва, че ще бъдат открити нови възможности и перспективи за академичен обмен между България и Словения.

Президентът на Словения благодари на ректора за възможността да говори пред младите хора и подчерта, че се чувства добре сред тях. Тя разказа за пътя си дотук като журналист с 15-годишен опит, адвокат, собственик на правна фирма и президент. Призна, че да се кандидатира за поста, е било едно от най-трудните решения в живота ѝ и че като независим кандидат е била обект на

Срещата премина при много голям интерес

СЛОВЕНИЯ е република с държавен глава – президент, избран чрез общо, пряко и тайно гласуване за срок от 5 години.

Изпълнителната власт се осъществява от президента и правителството, което се назначава от Държавно събрание.

Законодателен орган е двукамарен парламент, състоящ се от Държавно събрание, натоварено с повече функции, и Държавен съвет.

Деветдесетчленното Държавно събрание се избира пряко, по едно място е запазено за италианското и унгарското малцинство. Четиридесетчленният Държавен съвет (изпълняващ ролята на горна камара на парламента) е съставен от пряко избрани председатели на общински, държавни, професионални и местни организации и има ограничени съветателни и контролни функции.

Държавното събрание се избира през четири години, Държавният съвет – през пет.

Президентът на Република Словения Наташа Пирц Мусар бе на официално посещение в България по покана на държавния глава Румен Радев. Освен с българския президент, с когото откриха в София Българо-словенски бизнес форум, тя имаше срещи на най-високо равнище с представители на изпълнителната и законодателната власт. В рамките на официалната визита бе и гостуването ѝ в Пловдивския университет.

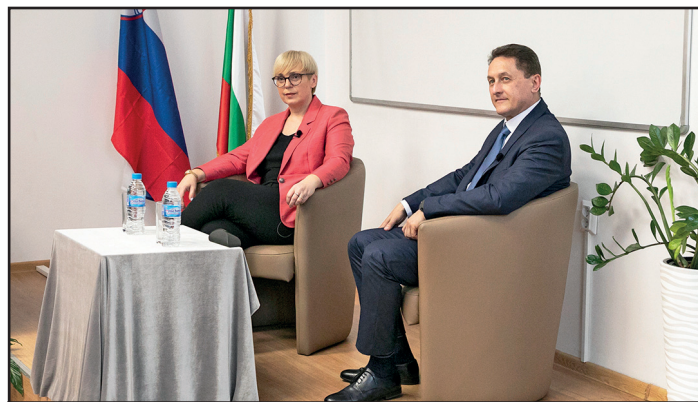
Наташа Пирц Мусар е петият президент на Република Словения и първата жена, която заема този пост.

много атаки от страна на политическите партии в Словения. Подчерта, че силно вярва в човешките права, закона и Европейския съюз.

Наташа Пирц Мусар заяви, че именно младите хора ще оформят планетата и ще определят новия дневен ред, затова ги призова да бъдат активни. Тя очерта пред студентите някои от най-важните глобални проблеми: климатични промени, неравенство, бедност, конфликти и др.

Президентът на Словения разказа за наводненията, които през август миналата година са оставили под вода две трети от страната. Положителното в ситуацията е била солидарността, която другите държави са показали в този тежък момент. Наташа Пирц Мусар подчерта, че климатичните промени не са далечна заплаха,

Президентът г-жа Наташа Пирц Мусар и ректорът проф. Румен Младенов

а са съвсем реални и нямаме алтернативна планета – имаме само тази и трябва да се грижим за нея.

Друга кауза, която отбеляза като особено важна, е борбата срещу неравенството, бедността и социалното изключване. Тя подчерта също, че в момента в света бошуват 52 военни конфликта, което е най-високият брой за последните 100 години.

Наташа Пирц Мусар говори и за предстоящите избори за членове на Европейския парламент. Тя обясни, че и в Словения, където населението е едва около два милиона, интересът към тази кампания е нисък. Призова студентите да гласуват, защото всеки глас има значение.

В заключение президентът на Словения се обърна към студентите като част от дигиталното поколение, от което зависи бъдещето на глобалното общество. Тя подчерта, че четенето и информираността ще донесат промяната и ще определят бъдещето. Сподели, че има интерес към темата за изкуствения интелект, към неговите предимства и недостатъци.

Последваха въпроси от студенти по темите за участието на младите хора в Словения в управлението и обществото, за възможностите за партньорство между България и Словения, за програмата „Еразъм“ и други. Дискусията се проведе на английски език, а водещ беше заместник-ректорът доц. д-р Борян Янев.

Пловдивският университет е на трето място сред университетите в България по наукометрични показатели според класацията на EduRank

Според последните данни, изнесени през 2024 г. от независимата институция EduRank, оценяваща висшите училища в цял свят по наукометрични показатели, Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ заема престижното трето място сред българските висши училища. Преди пловдивската алма матер са Софийският университет „Св. Климент Охридски“ и Техническият университет – София. Българските висши училища, включени в световната класация, са 47.

EduRank.org е независима класация, базирана на ексцерпирани показатели за 14 131 университета от 183 държави. Институцията използва най-голямата в света база данни за научни трудове, включваща 98 302 198 научни публикации и 2 149 512 106 цитирания, реферирани и индексирани в Scopus и Web of Science, като по този начин класира университетите в 246 изследователски направления.

По наукометричните показатели, които независимата платформа отчита, след Пловдивският университет се нареждат Нов български университет, Медицинският университет в София, Русенският университет, както и Университетът за национално и световно стопанство. В световен план първите дванадесет позиции са отредени за университети в САЩ с изключение на деветото място, което е за Оксфордския университет от Великобритания. В топ три са Университетът в Харвард, Станфордският университет и Университетът в Мичиган.

Според EduRank с най-голяма популярност са публикациите на учените от ПУ „Паисий Хилендарски“ в областта на физиката, химията, биологията, инженерните науки, социалните и компютърните науки, както и в биохимията. Изследователският профил на нашия

университет е направен въз основа на 3634 научни публикации и 27 106 цитата в международните наукометрични бази данни.

Отдел „Научноизследователска дейност“ към Пловдивският университет отчита сериозен ръст в научната продукция на преподавателите през последните четири години. Броят на публикациите, реферирани и индексирани в световните бази данни Scopus и Web of Science, е нараснал с 38%, а на цитатите – с 80%. Припомняме,

че Пловдивският университет е един от десетте в България със статут на научноизследователски университет.

В сайта EduRank.org се отчита и показател за неакадемична известност и популярност на възпитаници на висшето училище. В поддиректорията, отделена за ПУ, са посочени личности като Мария Габриел, Екатерина Захариева, Иван Демерджиев, Александър Секулов, Румен Леонидов и др.

Без съмнение добрата кадрова политика и цялостната визия на университетското ръководство по отношение на научноизследователската работа на академичния състав са ключови фактори за високия рейтинг на ПУ, което се отчита и от независимата платформа EduRank.

„Лингвистика, интерпретация, концепции“ е новото заглавие в научната периодика, излизащо с логото на Пловдивското университетско издателство

Доц. д-р Снежана ЦОНЕВА-МАТЮСЪН

Наскоро излезе първият брой на списание „Лингвистика, интерпретация, концепции“, издание на Филологическия факултет на Пловдивския университет. Идеята е да излиза два броя годишно, единият от които ще е тематичен.

Списание ще публикува статии по проблеми на теорията, историята и социологията на езика и литературата, културологични, медийни и компаративистки изследвания, проучвания относно диалогите между изкуствата, трудове върху стратегиите и практиките в хуманитарното образование, рецензии за академични книги. Списанието предоставя трибуна на изследователи с различни методологически нагласи, от различни поколения и идентифициращи се с различни културни традиции и контексти.

Публикуването в „Лингвистика, интерпретация, концепции“ е безплатно за авторите и за институциите, към които те принадлежат.

лежат. Достъпът до онлайн формата на изданието е свободен, безплатен и до целия текстови обем.

Текстовете, постъпили в редакцията на списанието, подлежат на двойно анонимно рецензиране от двама независими рецензенти – експерти в съответната научна област.

Публикациите в „Лингвистика, интерпретация, концепции“ са на български или на английски език и могат да бъдат полезни на специалисти от различни сфери на хуманитаристиката.

Изданието се стреми да формира пространство на толерантния и стойностен интелектуален дебат върху проблемите, занимаващи съвременните изследователи хуманитаристи, да популяризира постиженията на

български и чуждестранни учени, да се съобразява с потребностите на читателска аудитория със специфични интереси и подготвеност.

Списание се финансира от Пловдивския университет и се издава от Пловдивското университетско издателство.

Престижен форум в Лисабон с участието на представители на Пловдивския университет

От 13 до 15 март 2024 г. в Лисабон се проведе форумът „Иновативни методи и материали за преподаване на история и география на България в българските училища в чужбина“ под патронажа на вицепрезидента на Република България г-жа Илияна Йотова. Събитието бе организирано от Министерството на образованието и науката на Република България, Португалско-българската асоциация „Св. св. Кирил и Методий“, с партньорството на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Асоциацията на българските училища в чужбина и Лисабонския университет. Сред официалните гости на откриването бяха посланикът ни в Лисабон г-н Иван Найденов, ректорът на Пловдивския университет проф. д-р Румен Младенов и проф. Георги Христовски – ръководител на Центъра за славянски езици към Факултета по хуманитарни науки при Лисабонския университет. Форумът събра над 50 учители от български неделни училища от 15 държави.

От името на Пловдивския университет проф. д-р Румен Младенов поднесе поздравителен адрес към участниците и изрази своята увереност, че форумът ще бъде източник на вдъхновение и ще допринесе за създаването на нови и ефективни подходи към преподаването на българската история и география в чужбина,

Ректорът проф. Румен Младенов поднася поздравителен адрес

интерес сред учителите от българските неделни училища. Той запозна преподавателите с практическите ползи от използването на изкуствения интелект в обучението по история на България и превръщането му в иновативен инструмент за обогатяване на образователния процес, което доведе до оживена дискусия между колегите.

На втория ден от форума бяха представени презентации на учители в чужбина – д-р Валентина Александрова-Кирова от Българското училище „Иван Станчов“ в Лондон на тема „Вълнуващо пътуване във времето и пространството: иновации в преподаването на българската история и география в българските неделни училища в чужбина“; Евелина Раднева от Българското училище „Джон Атанасов“ в Чикаго представи практически насоки относно групов проект по география и икономика „Моите любими места в България“.

Голям интерес предизвика и представянето на докторантката от катедра „Етнология“ на ПУ „Паисий Хилендарски“ Виктория Недевска, която показа възможностите за иновации в преподаването чрез формите на нематериалното културно наследство. Самата тя бе облечена в 150-годишна кюстендилска носия и демонстрира на практика как културното наследство може да бъде включено в методиката за обучение на децата от българските неделни училища. Интерес предизвика и представянето от нея проучване за шевичата като живо наследство.

В края на събитието доц. д-р Адриана Любенова от Философско-историческия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ връчи сертификати за преминато обучение, а всички участници си направиха обща снимка и си пожелаха час по-скоро да приложат на практика наученото по време на трите дни в Лисабон, както и да задълбочат контактите помежду си, за да поддържат устойчива мрежата, създадена от Асоциацията на българските училища зад граница и подкрепяна от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Обща снимка на участниците

защото представлява важна платформа за обмяна на идеи и практики, които ще обогатят образователния процес. Проф. Младенов отбеляза важността на изучаването на историята и географията на България и същественото им значение за запазването на нашата културна идентичност и за разбирането на нашето минало, което носи ключови уроци за нашето бъдеще.

През първия ден, след встъпителното слово на г-жа Илияна Йотова и презентацията на г-жа Ваня Балчева – директор на дирекция „Образование на българите зад граница и училищна мрежа“ към МОН, беше направена оценка на състоянието на българските общности в чужбина и бяха представени пътища за развитието им, както и стратегии и национални програми за българските училища в чужбина. Г-жа Милена Димитрова, председател на Обществения съвет на БНР, предостави на участниците ценна информация за връзките с българските национални медии.

Темата на Борис Михайлов – докторант в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Педагогически факултет, предизвика

В Университета стартират курсове по петнадесет езика

Центърът за езици и интеркултурна комуникация на Пловдивския университет стартира нови езикови курсове по: английски, немски, руски, френски, италиански, испански,

португалски, китайски, корейски, полски, чешки, сръбски, хърватски, гръцки и турски.

Сред предложенията с руски език е и съботен детски курс за ученици от 1. до 5. клас.

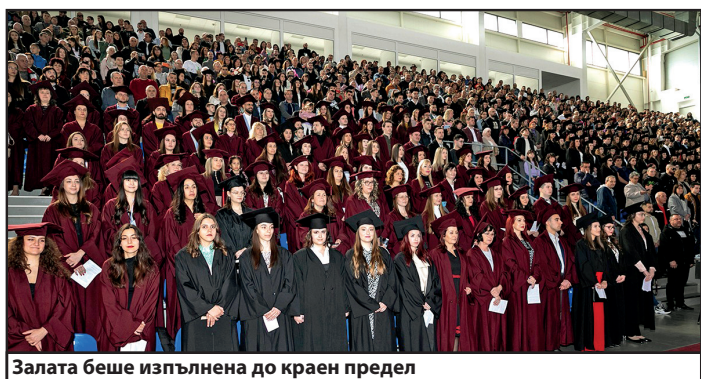

Докт. Виктория Недевска

Тържествената промоция на абсолювентите от випуск 2023 на Филологическия факултет

На 16.03.2024 г. в Спортната зала на Пловдивския университет бе проведена тържествената промоция на Филологическия факултет. Над 400 абсолювенти от випуск 2023 получиха своите дипломи за завършена бакалавърска или магистърска степен. Общо осемдесет и двама са отличниците на випуска, трима от които завършват образованието си с пълно отличие. Наградите за всички тях и тази година бяха осигурени от Филологическия факултет и от фирма „TELUS International – България“.

Церемонията бе открита с думи на водещата тържеството доц. д-р Красимира Чакърова, заместник-декан на Филологическия факултет. В обръщението си към присъстващите тя изрази убеждението си, че с колкото и предизвикателства да е свързана професионалната реализация на младите специалисти филолози, те ще намерят верния път към успеха, тъй като умеят да си служат със словото, да виждат отвъд думите, да убеждават, да вдъхновяват, да защитават каузи, да променят нашия свят.

Залата беше изпълнена до краен предел

С минута мълчание присъстващите в залата почетоха паметта на Негово Светейшество българския патриарх и софийски митрополит Неофит.

След това водещата даде думата за приветствие на заместник-ректора по акредитационна дейност на Пловдивския университет проф. д-р Станимир Кабаиванов, който поздрави бакалаврите и магистрите за успешното им дипломиране и им пожела никога да не губят своя стремеж към себеусъвършенстване, да бъдат не само добри професионалисти, но и добри хора, а професионалната им реализация да не бъде просто поредна стъпка, а начало на едно истински вълнуващо пътуване. Той припомни мисълта на древногръцкия политик и философ Солон: „Тайната на вечната младост е да се учи всеки ден нещо ново“, след което се обърна с думи на благодарност към преподавателите от Филологическия факултет за това, че издигат престижа на нашата алма матер и имат заслуги тя да се превърне във водещ център на филологическото образование в България.

Приветствие към абсолювентите и гостите на академичното тържество отправи и деканът на Филологическия факултет доц. д.ф.н. Константин Куцаров. В обръщението си към абсолювентите той изрази удовлетворението си, че има възможност да ги приветства в деня на тяхното дипломиране и да сподели с тях радостта от успеха. Наред с това бе изтъкнато, че именно настоящият випуск е бил най-сериозно засегнат от пандемията от Ковид-19. Адаптацията към новите условия на онлайн обучение е била трудна, но въпреки това и студентите, и преподавателите са се справили успешно с предизвикателствата на извънредната ситуация. В речта си деканът подчерта, че хуманитарното образование е фундаментално, а хуманитарната диплома дава на младите хора възможно най-широка интелектуална основа. Неслучайно огромна част от възпитаниците на Филологическия факултет, който миналата година отпразнува своето половинвековие, се реализират много успешно в различни области.

Специален гост по време на тържествената промоция беше възпитаникът на Филологическия факултет, драматургът на Дра-

Официалните гости

матичния театър в Пловдив и изтъкнат майстор на изящното слово Александър Секулов, чиито професионални и творчески постижения са повод за гордост не само за нашата академична общност, но и за цялата страна. Неговото академично обръщение към абсолювентите бе посветено на поетичното изкуство (публикуваме го отделно). Изтъкано от красиви метафори и емблематични текстове на Христо Фотев, Иван Методиев, Борис Христов и др., то развълнува всички присъстващи.

През настоящата година приветствие от името на випуск 2023 г. прочете Габриела Дамянова – бакалавър от специалността „Българска филология“. Тя подчерта, че в този важен ден абсолювентите оставят студентството зад гърба си, за да приветстват новите роли, които ще им поднесе животът – на майки и бащи, на съпрузи, на учители и откриватели. Но никой от тях не бива да забравя, че най-благородна е ролята на добрия човек, на помагачия човек, на честния човек. Именно чрез тези добродетели заблестява искрата на Създанието. Вдъхновяващото слово (публикуваме го отделно) завърши с призив към всички дипломиращи се филолози винаги да бранят необикновената красота и вълшебството на българския език. И да не забравят, че Сътворение-то започва със словото.

Церемонията продължи с един вълнуващ ритуал, наложил се в съвременните европейски академични традиции – произнасянето на Галилеевата клетва. Тя бе прочетена от магистър Божидар Бояджиев от специалността „Актуална българистика“.

След това думата бе дадена на Джаннан Мустафа, представител на фирма „TELUS International – България“, най-големия доставчик на услуги за клиентско изживяване и дигитални решения в България и официален партньор на Филологическия факултет. Г-жа Мустафа поздрави сърдечно дипломираните филолози и им пожела да намерят своето призвание, реализирайки се успешно в желаната от тях сфера.

Скѝп подарък за всички абсолювенти и гости на академичното тържество бяха танцовите изпълнения („Северняшки танц“ и „Шопски танц“) на студенти първокурсници от специалността „Хореография“ в АМТИИ „Професор Асен Диамандиев“ – Пловдив, с преподаватели проф. д-р Антон Андонов, доц. д-р Рослана Мораванова, доц. д-р Димо Енев и ас. Светлана Станева. Талантът на младите танцьори предизвика искрено възхищение от красотата на българските народни танци. Благодарим на колегите от Академията за прекрасните изпълнения!

И тази година празничната промоция, организирана от Филологическия факултет, зареди всички присъстващи с оптимизъм и надежда, че бакалаврите и магистрите от поредния випуск пловдивски филолози ще имат успешна реализация и ще защитят достойно името на своя университет. На добър път, скѝпи колеги!

Деканът доц. Константин Куцаров връчи дипломите на отличниците при магистрите

Приветствено слово от Александър Секулов – специален гост на тържествената промоция на абсолювентите от Филологическия факултет

Скъпи колеги, скъпи преподаватели,

Преди 35 години бях на ваше място. Годината беше 1989-а и аз не си спомням кой и какво ни е говорил в онзи час на раздяла с университета, както и вие няма да си спомняте след 35 години кой и какво ви е говорил днес. Онова, което ние, тогавашните абсолювенти, не подозирахме, бе, че не само напускаме университета, а след шест месеца ще напуснем и един цял обществено-политически строй, ще напуснем цял исторически период от живота на българския народ, ще се изправим пред обществени, икономически, социални и културни катаклизми, за които никога не ни беше подготвил, ще се наложи да започваме биографиите си отначало, а даже и в обратната посока. Искрено желая това да не ви се случва.

В дните, предхождащи днешното важно за вас събитие, дълго мислих какво да ви кажа и разбрах, че трябва да говоря за онова нещо, което е било истина за мен в момента, когато съм кандидатствал българска филология, и в момента на следването, и в момента на завършването преди 35 години, а и през всичките други години след това. И което е било единствената истина, в която винаги и напълно съм вярвал. Позволете ми в тези тържествени минути, скъпи колеги, да говоря за поезията.

ПОЕЗИЯТА Е!

Поезията и поетът се срещат в тъмните води на времето като айсберг и „Титаник“. Поетът е млад, току-що конструиран, окичен с акселбантите на светлината, шумен и нагъл в желанието си да покорява картите, географиите и съпругите на пасажерите, блестящ в капитанската си униформа, постоянно избърсващ с небрежен жест пращинките от еполетите и акселбантите си. Дори когато вижда ледения силует на тъмната планина срещу себе си, той си тананика болерото на лекомислието, защото стиска здраво руля и е уверен, че ще се разминат елегантно, като тореадор, огънал се елегантно над рогата на връхлитащия бик, а после ще чуе така необходимите за вестибуларния му апарат аплодисменти. Те наистина ехтят оглушително, докато долу, под вълните, един остър режещ ръб не прави своя хирургически разрез в металния корпус на поета и водите на времето не започват да пълнят трюма. Поетът е кораб, който бавно поема времето в себе си и потъва. Поезията е внезапно замръзнало време, което бавно се топи, докато отново се превърне във вечност.

И сега, днес, когато на палубата все още е шумно, докато сред пасажерите не е настанала паниката на оцеляването, когато корабът е все още леко накренен, но все още бърза към спасението, капитанът е застанал на мостика, застинал в желанието си да разбере как, накъде и защо плава.

Поезията е ненакърнимо мълчание. Думи, които те карат да чуваш тишината. Далекоглед, с който можеш да надникнеш отвъд хоризонта. Телескоп, с който можеш да се откриеш сред звездите. Чуйте закланателните думи на Христо Фотев:

*Не позволявай да умра –
закрилай ме
от страшното приятелство на хората,
които те изгубиха – показвай ми
измамата на техните ласкателства, –
не ме убивай с тяхното признание!*

Фотев е написал тези думи за България. Но има ли поетът друга родина освен самата поезия? Могат ли границите и езиците

Александър Секулов е роден на 6.01.1964 г. в Пловдив. Завършва „Българска филология“ в ПУ „Паисий Хилендарски“. Работи като драматург на Драматичен театър – Пловдив. Три пъти е носител на националната награда „Аскеер“ за съвременна драматургия – 2016, 2019 и 2022 годин. Автор е на книгите със стихове „Седмо небе“ (1988); „Високо, над далечината“ (1997); „Кarti и географии“ (2010); „Море на живите“ (2016); „Хроники и химни“ (2018). За книгата „Море на живите“ получава националните литературни награди „Перото“, „Николай Кънчев“, „Христо Фотев“, „Орфеев венец“. Автор е на романите „Колекционер на любовни изречения“, „Малката светица и портокалите“, „Господ слиза в Атина“, „Скитникът и синовете“, „Жена на вятъра“ и „Корабът на сирените“. По мотиви от романа „Островът“ е създаден осемсериен детски игрален филм. Превеждан е на английски, немски, френски, руски, сръбски, македонски, унгарски, арабски.

да бъдат затвор за думите му? Поезията е защитната реч на всеки един народ пред Господа. И ако има българско изкуство, което ще пренесе като мост през вечността българския дух, то това не е българската музика, българският театър, българското изобразително изкуство. Няма да са и българските романи. Там, отвъд, сред скитащите щастливи и волни духове на различните народи и нации, ще ни пренесе българската поезия. Тя е пращинката, частицата бог, неразделимият на съставни части елемент, който ще остане след нас, за да остане и разказва неописуемия ужас и непоносимото щастие да си българин. Нека ви напомня два шедевъра на българския поетически гений Иван Методиев. Ето един вик на ужас, съизмерим с най-великите стихотворения на световната поезия:

ВЪЛЧЕ

*Страшен глад настана.
Проскиття вълчето.
В skutите на мама
блъска си нослето.*

*Мама няма мляко.
Капка кръв му даде.
После го облиза.
После го изяде.*

*– Без да искаш, мамо,
направи го, нали?
Спри да виеш, мамо,
хич не ме боли!*

А ето и една спираща дъха с красотата си възхвала на смисъла да си жив:

*Да слушаш как в следлетните мъгли
във капки се съгъстява светлината,
не е ли хубаво – шуми навън липата
и колко е щастлива, че вали...*

За силата на думите и вярата в бъдните дни

Слово на Габриела Дамянова по случай дипломирането на студентите от випуск 2023 на Филологическия факултет

Един преподавател тук веднъж ми каза, че студентството е единственото време, в което човек е безсмъртен. И дълго мислих върху тези думи, които ми се сториха някак особени на фона на последните твърде необикновени години.

Оставили зад гърба си безгрижната лекота на детството, но все още неприятели напълно в тревогите на зрелостта, ние трябваше да изживеем студентство, окрилено от безметежната вяра, че светът може да бъде променен и че именно ние сме тези, предопределени да го сторят. Студентството всякога е носело непоколебимото убеждение, че утрешният ден ще бъде непременно по-добър, по-честен, по-свободен. Последните няколко години трябваше да бъдат за нас и „пътуване към себе си“; към дълбините на нашите души, където покълват крехките стъбла на най-съкровените мечти – онези, които ще носим в себе си завинаги.

Но времето на нашето безсмъртие се оказа особено. Озовахме се, без да сме подготвени, наред шеметна корида, изпълнена с прежеждия, тревоги и несигурност.

Ала докато светът навън бушуваше в своя вечен спектакъл на черното и бялото, на истината и самозванството, ние с вас пристъпвахме плахо редом с Расколников по мъгливите улици

Габриела Дамянова

на неговата съвест.

Докато навън се сменяха сезони, нрави и правителства, ние с вас опитвахме усилено да се спасим някак от блатото на старобългарските спрежения.

Вървахме неуморно – от Херсон до Света гора и от Йершалаим до Али Анифе. И през цялото време държахме нежно в шепите си – досущ като бяла лястовица – неугасващата светлина и безконечната сила на словото.

Но какво научихме в действителност? Какви бяха големите уроци на нашето студентство?

Научихме, че няма нищо по-ценно от това да бъдем заедно, един до друг, защото само чрез топлината на общуването се отварят вратите на човечността. Научихме още и че за вярата няма открити бронируващи патрони; че „няма власт над оная глава, която е готова да се отдели от плещите си в името на свободата“, и че животът без любов не струва нищо, дори лула тютюн.

Днес, колеги, ни е дадена необикновена възможност – точно както на всички, стояли тук преди нас, да променим света. Но как? Как бихме могли да се изправим сами пред опасния водовъртеж на особеното ни време? Промаяната, която искаме да видим в света, започва първо в пределите на собствените ни личности, на собствените ни умове и души. Затова нека построим живота си върху най-древния закон на Сътворението – този на щедростта. Нека никога не оставаме безразлични към неправдата; нека сега, когато повече от всякога са нужни смелост, вяра и милосърдие, пламъкът на словото да бъде наш предводител към свободния и достоен човешки живот.

Днес оставаме студентството зад гърба си, за да приветстваме новите роли, които животът утре ще ни поднесе – на майки и бащи, на съпрузи, на учители и откриватели. Но нека никога не забравяме, че най-благородна е ролята на добрия човек, на помагачия човек, на честния човек. Защото само чрез тези добродетели заблестява искрата на Създанието. И макар знанието да е безценно, отвъд него, там, където животът е истински пълноценен и свободен, стоят милосърдието, състраданието и любовта между хората. И това, струва ми се, е най-големият урок на студентството и истинската същност на хуманитарното познание.

Накрая ми се иска да кажа нещо и за думите. Като филолози, точно ние знаем колко древна и могъща е тяхната сила. Забраняван, преследван или модифициран през вековете – езикът винаги е бил първото оръжие на всеки конфликт, но и първата стъпка по стъкления мост на помирието. Знаем още и че на опасната граница, разделяща свободата от несвободата и спасението от гибелта, стои именно силата на думите. Затова нека превърнем дара на словото в извор на добродейание; нека думите ни внасят в живота надежда и утеха и нека винаги да браним необикновената красота и възшебството на българския език. Това е заветът на миналото и вярата в бъдните дни.

Надявам се по-често да си припомняме, че магията на живота се случва, докато ние се лутаме между вчера и утре. А всичко, което истински имаме, е тук и сега. Затова летете високо в простора, благодарете, прощавайте – големите хора прощават. Прегръщайте силно, изяжте още едно парче торта, постойте за малко под тихия пролетен дъжд...

И никога не забравяйте, че Сътворението започва със словото. А ние всички сме творци.

Благодаря!

Приветствено слово...

➔ От стр. 6

*Изтича ожаднялото дърво,
разлива се над улиците сиви –
превръща се в дихания горчици
и сякаш в още нещо, но какво?*

*Едно листо край погледа крѝжи
и с тънък звук денят се разпилява...
Петна от въздух... Вятър ли повява
в черупките на нашите души?*

*Така красиво всичко се руши,
че нищото върховен смисъл става.*

В сребърната антология на световната поезия тези стихове са заели своето достойно място сред тези на Аполинер, Елиът, Кавафис и Уитман. Сигурен съм в това, бъдете сигурни и вие.

И когато посягате към томчетата стихове, да знаете, че вие четете поезията, но тя ви различава. Връща ви вятъра между слепналите страници на битието. Разчиства входовете на пристанищата, където корабите ви са полегли в ежедневната сладост на ръждата. Припомнете си тристишието на Борис Христов:

*Тя не е плазма, а кост.
Поезията може да свързва,
Но не и да носи.*

В ежедневния си ужас и уплах от красотата българското общество винаги е тикало своите поети на барикадата, за да затулят с телата си зеещите амбразури на смисъла и хармонията. Затова и в българските букварчета отсъства бялата, светещата българска поезия. Защото поезията може да бъде не само стон от изтичането на времето, но и щастливо стенение, с което то спира и му подарява дрехата на вечността.

560 абсолвенти получиха своите дипломи във Факултета по математика и информатика

Тържествената промоция на абсолвентите от 59-ия випуск на Факултета по математика и информатика се проведе на 30 март 2024 г. Дипломите си получиха 560 възпитаници на първия самостоятелен факултет в Пловдивския университет – 376 бакалаври и 184 магистри от специалности в областта на информатиката, математиката и информационните технологии. Отличниците са 263 – 138 бакалаври и 125 магистри. Абсолвентите бяха приветствани от представители на академичното ръководство на университета и факултета, както и от техни настоящи и бъдещи работодатели и представители на местната власт, а отличниците получиха и специални награди.

ФМИ е с над 50-годишна история и е сред най-големите и авторитетни центрове за обучение по математика, информатика и ИТ в страната. Във факултета годишно се обучават около 2000 бакалаври, магистри и докторанти в най-съвременни направления на софтуерното инженерство, информатиката, математиката и информационните технологии. ФМИ е водеща национална институция в обучението и квалификацията на педагогически специалисти в областта на математиката, информатиката и ИТ.

Гаранция за провеждането на качествен учебен процес, придобиването на необходимите знания и развитието на професионални умения и компетентности е висококвалифицираният академичен състав от над 120 щатни и хонорувани

Поглед към залата от промоцията на бакалаврите

преподаватели, както и експерти от практиката. Учебните планове и програми се актуализират периодично в съответствие със съвременното развитие на научните направления, образователните стратегии и изискванията на пазара на труда. ФМИ разполага със специализирани аудитории и модерни компютърни зали с локални мрежи и с постоянен достъп до интернет.

Утвърдени специалисти от бизнеса са традиционни партньори на факултета както в обучението, така и при провеждането на практически стажове. За единадесета поредна година студентите от бакалавърските специалности на факултета в областта на информатиката и компютърните науки провеждат практическо обучение в реална работна среда в софтуерни компании. Възпитаниците на ФМИ се реализират успешно в различни сфери на науката, образованието, държавните институции и софтуерния бизнес.

Деканът проф. Ангел Голев връчи дипломи на отличниците магистри

Възпитаник на ФМИ с националния приз „Студент на годината“

На 1 март 2024 г. в София за седемнадесети път бяха връчени наградите „Студент на годината“, а сред отличените отново има и възпитаник на Пловдивския университет. Конкурсът се организира от Националното представителство на студентските съвети с подкрепата на Министерството на образованието и науката, като тазгодишното издание се проведе в аула „Максима“ на Университета за национално и световно стопанство. Сред официалните гости на събитието бе и доц. д-р Борян Янев – заместник-ректор на Пловдивския университет. Нашите участници бяха подкрепени и от представители на Студентския съвет.

Националния приз „Студент на годината“ в категория „Природни науки, математика и информатика“ спечели Кристиян Колев от Факултета по математика и информатика, като наградата му беше връчена от министъра на електронното управление Александър Йоловски.

Представители на ПУ „Паисий Хилендарски“ успяха да се кла-

сират на водещи позиции в още 3 категории: „Докторант на годината“ – Елка Петрова, редовен докторант във Филологически факултет – II място; „Правни науки“ – Линда Бонева, студентка в Юридическия факултет – III място; „Спорт“ – Виктория Радева, студентка във Факултета по икономически и социални науки – III място.

Кристиян Колев се дипломира през 2023 г. с отличен успех като бакалавър в специалността „Софтуерно инженерство“ във Факултета по математика и информатика. През настоящата учебна година продължава обучението си във ФМИ като студент в магистърската програма „Софтуерни технологии със специализация системи с изкуствен интелект“. Работи в софтуерна компания като DevOps специалист и като системен администратор към звено „Учебни и компютърни зали“ на ФМИ още от първи курс. Кристиян Колев е участвал с четири доклада на международни научни конференции и е съавтор на пет научни публикации, четири от които са реферирани и индексирани в международната база данни Scopus. Три от публикациите му са с импакт ранг. Той е член на работния екип на научния проект за млади учени и постдокторанти МУГД23-ФМИ-009 „Развитие на ИКТ чрез нови изследвания и технологични решения“, финансиран от ПУ „Паисий Хилендарски“, с ръководител доц. д-р Кремена Стефанова.

Ние се присъединяваме към ръководството на ФМИ, което честити на Кристиян Колев престижната награда и му пожелава още много успехи и сбъднати мечти!

Кристиян Колев получава наградата от министър Александър Йоловски

Студентите от Пловдивския университет заедно с доц. Борян Янев

Фирми и институции презентираха работни места и стажантски програми за студентите от Пловдивския университет

В Деня на кариерата бе представена и електронна платформа за набиране на кадри, създадена във висшето училище

При изключителен интерес премина Денят на кариерата в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, който се проведе на 10.04.2024 г. Стотици студенти дойдоха в Новата сграда на висшето училище, за да се срещнат с представители на бизнеса от над 65 компании, опериращи в сфери като образование, информационни технологии, финанси, човешки ресурси, МВР, туризъм, социални дейности, психология, икономика, услуги в обществения сектор, производство и дистрибуция, електроника и др.

Ректорът проф. Румен Младенов приветства участниците във форума

Денят на кариерата бе открит тържествено от проф. д.п.н. Дора Левтерова – директор на Университетския център за кариерно развитие. Сред гостите бяха областният управител на Пловдив Илия Зюмбилев, заместник-кметът на община Пловдив с ресор „Дигитализация, европейски политики, бизнес развитие и образование“ Владимир Темелков, началникът на Регионалното управление на образованието – Пловдив, Иванка Киркова и др. Академичното ръководство на университета бе представено от ректора проф. д-р Румен Младенов и заместник-ректорите проф. д-р Владимира Ангелова и проф. д-р Пламен Стоянов, отговарящи съответно за качеството и атестацията и за учебна дейност.

Проф. Левтерова подчерта, че тазгодишният Ден на кариерата е особено специален, защото за първи път ще бъде представена електронна платформа за кариерно развитие, която е разработена в Пловдивския университет.

„Целта на подобна инициатива е да предоставим подходяща среда на работодателите да се срещнат със своите потенциални служители и стажанти, а студентите и младите специалисти да открият възможности за професионална реализация в страната и региона. Вярвам, че това е най-прекия път в изграждането на трайни

и ползотворни контакти между бизнеса и университета, където синхронизирането на учебните планове и програми с изискванията към кандидатите за работа е от взаимен интерес.“ С тези думи ректорът на Пловдивския университет проф. д-р Румен Младенов приветства присъстващите и добави, че изграждането на благоприятна среда за успешна реализация на младите хора на пазара на труда е ключово, защото без образование няма успешен бизнес.

Областният управител Илия Зюмбилев подчерта, че вратите на областната администрация са винаги отворени за всеки студент, който иска да се развива в тази област. Заместник-кметът Владимир Темелков отбеляза, че община Пловдив има перфектно сътрудничество с Пловдивския университет и като най-голям работодател в града и областта приветства подобни събития.

Момент от откриването в двора на Нова сграда

Фоайето на Нова сграда се оказа тясно да побере студентите и представителите на фирмите, участващи в Деня на кариерата

Програмата на форума продължи с работни ателиета и срещи, които ще дадат възможност на студентите да намерят най-желаната и предпочитана работа. Ето и темите на отделните ателиета: „Кариери – електронна платформа за кариерно развитие на студенти“; „Професионална реализация в МВР“; „Професионална реализация в Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението““; „Професионална реализация в образованието“; „Приобщаващо образование“; „Психологическо ателие – пър-

ва среща с клиенти“; „Психологическа подкрепа със социално асигурени работи“.

Организатори на Деня на кариерата бяха Университетският център за кариерно развитие, Студентският съвет на ПУ и студентските клубове „Приобщаващо образование“, „ЕСЕТРА“, „Психология“, „Млад педагог“, „Лидерство в образованието“, „Клуб на предприемача“, „Клуб на мениджъра“.

Докт. Елка
ПЕТРОВА

Революции и еволюции – международен

Поели стремглаво по коридорите на забързаното ни заплетено ежедневиe, задъхани по витите стълбища на отговорностите ни, изтощени от надпреварата с тиктакания механизъм на изящно иззиданите монохромни стаички на календара, хората незабелязано губим искрицата си желание да творим истории, като започваме просто да блуждаем в немотата на рутината. Тихомълком дните ни се процеждат между шепата етикетни формули и множеството емотикони, които сами по себе си напомнят на разпилени думи, лишени от очарованието на своите абзаци. По този някак необичайно безропотен начин разчертаваме действителност, в която никога не са ни достатъчни наличните 86 400 секунди, за да поместим някъде в тях дългите разговори, да пренаредим монотонността в параграфи или да изразим мирогледа си чрез текстове.

Подтикнат от стремежа да разчупи съществуващото еднообразие, да открадне минути от циферблата на всекидневието, за да създаде вдъхновяваща среда, в която да се срещнат и да общуват копнеещите да се занимават с наука, екипът на Студентския съвет към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ в периода 5 – 7 март 2024 г. организира първия по рода си интердисциплинарен международен научен форум под наслов „Революции и еволюции“.

Началото на необичайната ни кражба на време беше поставено с тържественото откриване на форума в 6. аудитория на Пловдивския университет на 5.03.2024 г. от 10:00 часа. Присъстваха почетният консул на Република Чехия, академичното ръководство на Пловдивския университет, представители на бизнеса, преподаватели и студенти от различни научни направления. В онзи момент започнахме да събираме думите, които са ни необходими, за да забавим ритъма на стрелките и да напишем специфична история. Получихме безброй сърдечни поздравления за проявената смелост да променим сивотата на рутината. Изказаха

Еволюцията и постепенната промяна са важни и имаме необходимост от тях, но отчаяно се нуждаем от истинска революция и това изисква различен тип смелост и креативност.

Брен Браун

се искрени благодарности за безусловната подкрепа на нашите преподаватели за реализирането на тази изцяло студентска инициатива. Прозвучаха вълнуващи речи и за своеобразен символ на събитието от председателя на Студентския съвет Виктория Палигорова беше избран *корабът*, който успя да пропътува света и да събере в Пловдив повече от 150 студенти и докторанти от България, Великобритания, Германия, Грузия, Гърция, Италия, Китай, Сърбия, Русия, Черна гора и Япония (от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, University of Hamburg, Сухумския държавен университет, University of Tokyo, Университета за национално и световно стопанство, Българската академия на науките, Академията на МВР,

Моменти от откриването на конференцията

Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, Медицинския университет – Плевен, ПУ „Паисий Хилендарски“ – Филалиал „Л. Карвелов“ – гр. Кърджали, Тракийския университет – Стара Загора, Висшето военноморско училище „Никола Йонков Вапцаров“, University of Cambridge, National and kapodistrian

university Athens, Beijing Foreign Studies University – BFSU, Универзитет у Београду, Техническият университет – Габрово, Sulkhan-Saba Orbelian University, Медицинския университет – Пловдив, University of Montenegro, Московският университет „Синергия“). Няколко страници към сюжета ни добавиха и топли думи на проф. Индира Дзагания – ръководител на *Департамента за международни отношения и межкултурна комуникация* на Сухумския държавен университет в Грузия, и Ивана Петкова – лектор по български език в същия университет, които споделиха радостта си от случващата се научен форум и благодариха за възможността, предоставена от организаторите за изява на грузинските студенти в разнообразните панели на форума. Всички присъстващи очакваха развълнувани продължението на приключението, встъпителните страници от летописа ни.

Насърчаваща младите изследователи в плахите им първи стъпки в необятния свят на науката беше създадената атмосфера в рамките на първия панел на форума. Със своя конферентен характер той позволи на участниците да представят своите разработки в областта на природните, социалните, хуманитарните, приложните и формалните науки. Всеки следващ научен доклад от програмата разкриваше неповторимата гледна точка на своя автор, препрочиташе през различна перспектива наслова на форума и по особен начин ставаше част от цялостното тълкуване на значението на революцията и еволюцията в контекста на науката. По време на спонтанно породилите се интересни обшир-

Основните организатори на конференцията

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРЕН СТУДЕНТСКИ НАУЧЕН ФОРУМ

Доц. Русулена Пенджекова-Христева

ни дискусии студентите и докторантите изразиха хипотези, противопоставиха концепции и неусетно потърсиха пресечните точки между отделните области на познанието.

Искахме да предоставим възможността на участниците да общуват заради науката и чрез науката, но и да им покажем красотата на процеса на създаването ѝ. Ето защо вторият панел на форума се основаваше на идеята за съвместна

работа в реална среда с университетски преподаватели – док-

зани специалисти в своята научна област.

Сформираната научна работилница от доц. д-р Ани Кемалова (Филологически факултет), доц. д-р Русулена Пенджекова-Христева (Философско-исторически факултет), доц. д-р Адриана Любенова (Философско-исторически факултет) и проф. д-р Велизар Гочев (Биологически факултет) беше озаглавена *Предизвикателства и тайни между кориците на една книга* и подчертаваше както ролята на сътрудничеството в екипа от изследователи на един обект, така и значимостта на интердисциплинарния подход в процеса на работа. Участниците в работилницата надникнаха в света на биологията, впуснаха се в опознаването на загадките на древните текстове, научиха любопитни факти от историята и се пребориха със сложните пъзели от слова, напомнящи ни за позабравеното „някога“. Следващият абзац от нашата развръзка беше написан по време на научната работилница *Възрожденска журналистика*, водена от доц. д-р Елена Гетова (Филологически факултет), където присъстващите се разходиха по линията на времето, скитаха се по уличките на Цариград и Смирна, сблъскаха се с тревогите и трепетите на възрожденците от онази епоха и влязоха в ролята на някогашни млади издатели.

Доц. Елена Гетова

Поради факта, че нито една невръстна история не би могла да оцелее в хаоса на битието, ако я лишим от обаянието на неподправените разговори, чрез които могат да се споделят разбиранията, надеждите и преживяванията на героите, екипът ни добави като последен панел на форума провеждането на необикновена кръгла маса. Насърчихме участниците да ни помогнат с писането, като ни подарят няколко думи, описващи вълненията им. Провокирахме ги да се забавляват, докато конструират нестандартен правилник на привършващия научен форум и да се осмелят да обобщят в няколко реда вижданията си за значението на революцията и еволюцията. Ето някои от споделените мигове:

– *Еволюцията е път към по-светлото и истинско бъдеще, а революцията е силата да го направим възможно, докато общността ни донася споделеност.*

– *Еволюцията е напредък, а революцията е решение.*

– *Еволюцията е развитието, обогатяването със знания, възможност да видим през друг поглед. Революцията е възможността да променяме света към по-добро място със знанията и самочувствието, което си добил от еволюцията.*

Доц. Ани Кемалова и проф. Велизар Гочев

– *Еволюцията е способността да се адаптираш към старото, като добавиш нещо ново. Революцията е да излезеш от кръга на познатото.*

– *Еволюцията е прогрес и усилия, а революцията е сила на духа и интелектуално предизвикателство.*

– *Еволюцията е търпение, а революцията е вдъхновение.*

– *Еволюцията е човекът, а революцията – конференцията „Революции и Еволюции“...*

Окуражени от вярата, че

искрицата на интереса към науката и нейната функция за еволюцията на една нация се запалва още в процеса на обучение в училище, поканихме да разтълкуват нашата тема ученици от страната и чужбина. Имахме възможността да се заслушахме в размислите на децата от Айтос, да надникнем през обектива на гимназистите от Бургас, да потърсим отговори на риторичните питання на десетокласниците от Сливен и да доловим мелодията в стиховете на участниците от Пловдив и Варна. С всяка следваща страница от чудния ни разказ сбъдвахме мечтата си да откروим важността на връзката „училище – университет – бизнес“, защото истината е, че професионализмът е дълъг процес, а не крайна дестинация.

Естественият завършек на интердисциплинарния международен форум беше културна програма за участниците в сърцето на хилядолетния Пловдив – Стария град.

Пречухихме ежедневието, променихме ритъма на часовниковия механизъм на времето, откраднахме си мигове за разговори, разделихме се с надеждата, че сме направили революция, с която поставяме началото на неспирна еволюция.

Стартира Стажантската програма „Фулбрайт“, насочена към младите юристи в Пловдив

На 8 март 2024 г. в зала „Компас“ на Пловдивския университет беше поставено началото на Стажантската програма „Фулбрайт“ към съдилищата в града. Стартът на инициативата бе даден от декана на Юридическия факултет (ЮФ) на ПУ „Паисий Хилендарски“ доц. д-р Даниела Дончева. Заедно със заместник-декана доц. д-р Ангел Шопов изрази надежда, че програмата ще предостави по-широки възможности на студентите от специалността „Право“ за придобиване на практически опит редом с теоретичните ака-

Част от присъствалите на срещата

Емил Дечев

демични познания. Доц. Шопов благодари на съдиите, участващи в Стажантската програма „Фулбрайт“ в Софийския районен съд (СРС), за цялостната подкрепа при организирането и адаптирането на програмата в Пловдив, а също така и на останалите колеги от юридическата общност, които присъстваха на събитието.

Приветствени думи отпрати и заместник-министърът на правосъдието в оставка Емил Дечев. Той е един от първите участници в програмата в качеството си на съдия – наставник на студенти в СРС. До януари 2022 г. продължава да работи със стажанти в програмата и има 25 години стаж като съдия. Дечев сподели за ползата от връзката между съдилищата и университетите, както и личния си опит като активен участник в програмата от самото ѝ начало през 2009 г. Той обърна внимание на особено ползвателната симбиоза между правосъдната и образователната система, която е много необходима, за да бъде изпълнена със смисъл уредбата на задължителния юридически стаж. Това взаимодействие значително повишава качеството на работа в двете системи. Дечев разказа колко е бил впечатлен от прогреса на обучаваните от него стажанти, някои от които вече са действащи съдии и прокурори.

Изпълнителният директор на Комисията за образователен обмен „Фулбрайт“ за България

Анджела Родел

Анджела Родел увери участниците в цялостната подкрепа, която се предоставя за разрастването на стажантската програма. До момента в нея са включени СРС, Районният съд – Сливница, СГС, Апелативният съд – София, Върховният касационен и Върховният административен съд. А вече участват и съдии от четири пловдивски правораздавателни институции – Районния, Окръжния, Апелативния и Административния съд.

Основният вдъхновител на програмата – съдия Евгени Георгиев от СГС, разказа, че от 2009 г. в нея са участвали близо 700 стажанти. Съдействието за осъществяването ѝ оказват и преподаватели от юридическите факултети в страната, които насърчават най-активните си студенти да се включват и да развиват допълнително. Студентите работят по действителни казуси и навлизат в материята на българския граждански и наказателен процес, като подготвят проекти на съдебни актове, присъстват на открити съдебни заседания и дискутират правни въпроси със съдии. Организацията на работата се определя според графика и възможностите на стажанта, а индивидуалното израстване на всеки участник е видимо с всяка изминала седмица. Това е и основната причина за увеличаващия се интерес към стажа, чрез който младите юристи отрано стават част от системата на правосъдието и добиват ценни и не само правни познания и умения.

Заместник-председателят на СРС съдия Николай Чакъров подчерта, че именно взаимодействието между съдиите, юридическите факултети и студентите прави една юридическа общност сплотена, успешна и високо ефективна, и отбеляза, че в Пловдив факултетът се включва от самото начало на програмата.

Съдия Кирил Петров от СРС, който е завършил Юридическия факултет на Пловдивския университет и е работил като младши съдия в Окръжния съд, а след това и като съдия в Районния съд в Пловдив, заяви, че именно градът под тепетата е най-подходящото място за продължение на стажантската програма. Съдия Валерия Диева от СРС, която е била стажант през 2012 г., сподели позитивния си опит от това да спечели голямата награда на програмата – двумесечен стаж при съдия Енгелхарт във Федералния съд в Ню Орлиънс. В момента Диева също работи със стажанти по програмата и сподели колко много това подпомага и обогатява работата ѝ.

Тихомир Рачев – младши съдия в Окръжния съд в Бургас, също разказа за опита си като стажант по програмата през 2018 г., когато печели стаж при съдия Милазо във Федералния съд в Ню Орлиънс.

Мария Костова, програмен координатор за стипендианти от България на „Фулбрайт“, представи различните възможности, които комисията предоставя за подпомагане на образователния и професионалния обмен с институции в САЩ. Има и нови възможности за завършили студенти, докторанти и изследователи не само в областта на правните науки, които могат да се видят на сайта на организацията: <https://www.fulbright.bg/stipendii-za-bg/>.

Д-р Юлия Раданова, стипендиант за научни изследвания в сферата на медиацията от 2022 г., сподели, че семейството на „Фулбрайт“ обединява единомисленици за изграждането на едно демократично и свободно общество, и прикани студенти, докто-

Евгени Георгиев

Ректорът поздравя студентите – победители в най-престижното състезание по международно право

На 27.02.2024 г. в Заседателната зала Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ ректорът проф. д-р Румен Младенов се среща със студентите от Юридическия факултет, които спечелиха националните кръгове на най-престижното състезание по международно право Philip C. Jessup. Освен участниците в отбора победител – студентите Вяра Трифонова, Дебора Михалева, Мария Гинева и Григор Пейков, както и техните ментори – утвърдените вече юристи

Обща снимка след срещата

Антоний Гатов и Тодор Рогошев, на срещата присъстваха и заместник-ректорът по международна дейност и връзки с обществеността – доц. д-р Борян Янев, деканът и заместник-деканът на Юридическия факултет – доц. д-р Даниела Дончева и доц. д-р Ангел Шопов.

Припомняме, че пловдивските студенти спечелиха не само цялостното състезание, но са и шампиони в подобластите за най-добро представяне на ищец и ответник в национален мащаб.

В своя поздрав към младите юристи проф. Младенов подчерта, че настоящата победа е резултат от изключително добра подготовка, силна мотивация, борбен дух и завидни личностни компетентности от страна на шампионите ни по право. Ректорът спомена още и мнението на академичното ръководство на университета, че настоящата победа потвърждава международния престиж на пловдивската алма матер в областта на юридическата

наука. „Давам си сметка каква победа и гордост е този факт за Юридическия факултет и за Пловдивския университет като цяло, защото се касае за най-голямото и най-престижното състезание по международно публично право в света“, каза още проф. Младенов.

Доц. Дончева изтъкна значението на настоящата победа за пловдивското право и отбеляза множеството лични постижения, които участниците в отбора ни са извоювали

чрез участия в различни юридически събития. Менторите им са вече от другата страна на аудиторната катедра – Тодор Рогошев е асистент, а Антоний Гатов е докторант към Юридическия факултет.

Всеки от студентите победители разказа за своята лична мотивация към усъвършенстване на юридическата си подготовка и сподели очакванията си за бъдещо кариерно развитие.

Доц. Янев увери младите ни надежди, че ще подпомага и популяризира работата им в международен аспект и по отношение на връзките с обществените институции, пряко свързани с техните научни и професионални интереси.

„Млади хора като вас, които жънат подобни високи успехи в науката, са пример за подражание и гарант за светлото бъдеще на страната ни“ – сподели ректорът на Пловдивския университет в края на срещата.

Стартира Стажантската програма „Фулбрайт“...

➔ От стр. 12

ранти и преподаватели от ЮФ да изберат някоя от възможностите за обмен и академично развитие, които комисията предоставя.

В края на срещата се проведе дискусия за предстоящите организационни стъпки за започване на програмата в гр. Пловдив, като колегите от СРС и Анджела Родел още веднъж обещаха пълна подкрепа и съдействие на трите взаимодействащи си страни (съдии, ЮФ и студентите по право). Трябва да се подчертае и изключително добрият прием на идеята за програмата сред цялата правна общност на града, най-вече от съдиите, преподавателите, ръководството на ЮФ и ректорското ръководство на Пловдивския университет, както и засиленият интерес от студентите.

На събитието присъстваха представители на Факултетния студентски съвет, ЕЛСА и Клуба на юриста, административните ръководители на пловдивските Районен, Окръжен и Административен съд – Иван Бекяров, Розалия Шейтанова и Мариана Шотева, както и доайенът на юридическата общност в Пловдив – Севдалин Божииков, който е и председател на местната секция на Съюза на юристите, много съдии, преподаватели от ЮФ и адвокати.

Програмата се провежда успешно от 15 години в съдилищата в София и през нея са преминали около 700 стажанти, които в момента са успешно реализирали се преподаватели по право и практикуващи юристи.

Програмата се провежда успешно от 15 години в съдилищата в София и през нея са преминали около 700 стажанти, които в момента са успешно реализирали се преподаватели по право и практикуващи юристи.

Повече за програмата можете да видите тук: <https://srs.justice.bg/bg/12696> или на <https://www.fulbright.bg/sofijski-rajonen-sad/> **Повече за спечелилите голямата награда** и впечатленията им от стажа при съдия Енгелхарт и съдия Милазо можете да видите на следния адрес: <https://www.fulbright.bg/sofijski-rajonen-sad/>

Наградите. Самите награди включват възможност за стаж при съдия във Върховния касационен съд, Върховния административен съд и Конституционния

съд. Платформата за обучение на юристи „ЛексАрт“, партньор на програмата от 2019 година, също осигурява две награди, като насърчава развитието на млади юристи чрез провеждането на практически събития и онлайн обучения. На тези обучения участниците усвояват ценни за професията знания и умения.

Комисията за образователен обмен „Фулбрайт“ със съдействието на СРС тази година ще предостави още една награда

на най-добре представилите се участници, те ще имат шанса да участват в обучение по юридически английски език, което ще бъде водено от Джулиян Ластовски – дългогодишен адвокат в САЩ.

Най-добре представилите се пловдивски стажанти, номинирани от съдиите, ще могат също да участват при разпределянето на наградите, като се обмислят и други, специално насочени към тях.

Програмата стартира от 1 април на тази година в съдилищата на Пловдив. Участие като ментори ще вземат водещи съдии, които са готови да предадат своите знания, опит и умения на бъдещите си колеги. Съдилищата в Пловдив ще обезпечат и допълнителни награди за отличените студенти.

За четвърти път се проведе състезанието за ученици „Пътешествие в биологията“

Биологическият факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ организира за четвърта година състезание за ученици под надслов „Пътешествие в биологията“. В научното пътешествие, проведено на 23.03.2024 г. в сградата на Биологическия факултет, се включиха възпитаници на 16 училища от цялата страна, които премериха сили в решаване на генетични казуси, конструираха модели на клетъчни структури и биологични процеси и имаха възможност да приложат знанията си при провеждане на реални лабораторни изследвания.

Деканът на Биологическия факултет проф. д-р Велизар Гочев приветства участниците и им пожела успешно представяне, а доц. д-р Иван Илиев, който отговаряше за организацията на състезанието, ги запозна с регламента. Преди да започне същинската част на надпреварата, програмата включваше: представяне на Студентския съвет на Пловдивския университет; кратки лекции на Теодор Четалбашев, който говори за ролята на Регионалния природонаучен музей в Пловдив за екологичното възпитание на децата, и на Полина Христова от Българското дружество за защита на птиците за някои дейности, свързани с опазването на природното богатство на страната ни.

Състезанието премина в два етапа, а паралелно с втория етап е проведено и експериментално обучение за учители по биология на тема „Възможности за формиране на практически умения в обучението по биология в средното училище“. В рамките на обучението преподавателите от факултета представиха на учителите както

Учителите биолози заедно с декана проф. Велизар Гочев и доц. Иван Илиев

съвременен лабораторно оборудване, което е нужно за овладяване на някои теми от профилираната подготовка на учениците, но липсващо в училищата, така и лесни възможности за провеждане на лабораторни експерименти в учебна среда, които не изискват специализирано или скъпоструващо лабораторно оборудване.

Много емоции предизвикаха въпросите от биологическата викторина, но разбира се, най-големите вълнения бяха свързани с обявяването на крайното класиране и имената на победителите. Компетентното жури, съставено от преподаватели в Биологическия факултет, прецени, че за трета година най-подготвени за „пътешествието“ в биологията са учениците от Профилираната природо-математическа гимназия „Добри Чинтулов“ в Сливен. На второ и трето място се класираха представители на две пловдивски училища – Хуманитарната гимназия „Св. св. Кирил и Методий“ и СУ „Патриарх Евтимий“.

Наред с грамотите и материалните награди учениците с отлични оценки от първия етап на състезанието получиха и право на обучение по избрана от тях специалност в Биологическия факултет на Пловдивския университет, без да полагат кандидатстудентски изпит.

Учениците, които успешно са решили задачите от първия етап на състезанието, могат да кандидатстват с получената от тях оценка в кандидатстудентската кампания по биология в ПУ „Паисий Хилендарски“ през учебните 2024/2025 и 2025/2026 година съгласно с решение на Факултетния съвет на Биологическия факултет.

Отборът победител на преден план

Преподаватели от Химическия факултет гостуваха на ученици в Димитровград

Докт. Сезан АХМЕД

Обединеното училище „Св. св. Кирил и Методий“ в Димитровград посрещна специални гости от Химическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ – събитие, оставило дълбока следа в сърцата на учениците и преподавателите. За мен като докторант от Катедрата по органична химия посещението в училището, където завърших основното си образование, имаше особено значение.

Голямо удоволствие и чест бе да съм част от екипа, който представи поредица от увлекателни химически експерименти пред учениците от 9-и и 10-и клас. Заедно с доц. д-р Димитър Божилов и гл. ас. д-р Йордан Стремски проведохме редица демонстрации, които показваха на учениците вълшебството на химията в действие. От взаимодействието на натрий с вода до горенето на магнезий и сублимацията на сух лед – всеки експеримент беше съчетание от наука и забавление. Нещо повече – от просто изучаване на химически реакции – посещението ни имаше за цел да вдъхнови учениците да преследват своите научни интереси и да развият своя потенциал в областта на науката. Взаимодействието между училището и университета е било и ще бъде ключов фактор, който

Момент от химичните демонстрации

е знак за важността на образователното сътрудничество и обмена на знания.

Посещението в Обединено училище „Св. св. Кирил и Методий“ в Димитровград ще остане не само спомен за вълнуващи експерименти, но и за ценната връзка между миналото и настоящето на моето образование. Такива моменти не само засилват образователната общност, но и създават възможности за бъдещите поколения да преследват своите мечти и амбиции.

„Писмено и устно, буква и дух“ (Никола Георгиев), или Възхвала на писмеността

Проф. д-р Евдокия БОРИСОВА

Обикновено в навечерието на 24 май или, както е в нашия случай, по повод на Международния ден на майчиния език 21 февруари* заговаряме с приповдигнат тон, възхвалявайки писмеността и буквите. Защо „писмеността и буквите“? Не са ли те едно и също нещо? Не, защото има различни писмени системи – пиктографни, иконични, йероглифни... буквени. „За буквите“ на Черноризец Храбър е обикновено съчинението, което изплува в съзнанието ни, най-блестящата реторика на средновековния просветен религиозен разум, който определя буквеното писмо като най-съвършеното и пее ода за писмеността. Тя е слово, а словото е Бог.

Възхваляваме буквите, защото те са памет. Скандираме в хор: Голи са без книги всички народи. И ний сме дали нещо на света. Възторзи, възторзи. Днес обаче, разлиствайки страниците на вестник „Култура“ от 21 май 2010 година, брой 19, си припомняме едно от най-провокативните съчинения на големия наш учител – професор Никола Георгиев, софистициния, провокативен, неспокоен дух на анархиста – законодател на родната и европейска филология, който ни учеше преди всичко да се съмняваме. И да бъдем иронични. Наистина ли буквите заслужават своето венцеславене – хвърля ръкавицата и кани на дуел той целокупното „буквоедско“ войнство – нашегo брата филолога. Той, учителят, преподавателят, изследователят, продължава да ни гледа с мъдрите си топли кафяви очи и ни тревожи със Сократова усмивка в интервюто си „Писмено и устно, буква и дух“.

Парадоксално, но най-ироничният и мрачен сатирик в българската култура Стоян Михайловски написва най-възторжения и светъл химн на българското и славянското „Върви, народе възродени“. Това е безапелационната възхвала на писмеността. Най-българската песен. Тя кодира паметта на майчиното слово, на духа ни. „Отношението към писмеността обаче, отбелязва Георгиев, е дълбоко раздвоено“, защото още Платон предупреждава цивилизацията ни за непосредствено дебнещата опасност. А именно: „Внимавайте, вредите от това са много големи“. Ползите – те са видими с просто око. Писмеността увековечава човешката памет, записва разказани легенди, предания, сказания, мисъл и воля, държавност, закони, наука, познание. Пишейки, ние предаваме на поколенията опита си. Смеем да твърдим, че при конкуренцията на всякакви информационни носители това е завинаги. От каменния надпис до облачните технологии споделяме на камък, на папирус, кожа и хартия, в бронз, в облаците... Думи, думи, думи.

„Какво губи човек от това, че работи с писменост? Губи пряката си връзка със слушателите. Слушателят се отдалечава и се превръща в читател“ – упорства в своя скептицизъм Н. Георгиев и добавя Платоновия аргумент: „В диалога можеш да видиш как въздействат, как се разбират думите ти.“ Пис-

меността „отчуждава“ автора от читателя. А това е съдбовна раздяла. Векове, не – хилядолетия хората разпространяват от уста на уста своята мъдрост. След това още векове четат на глас и така чуват и усещат себе си, авторството си в акта на четенето. Става още по-лошо – изведнъж те започват да четат наука, шепнешком или въобще не артикулирайки. „Постепенно гласът заглъхва“, „човек изхайлазва паметта си“... Това пък отчуждава думата от писмото. Въобще, контрастира нашето писмовно въодушевление Н. Георгиев с аргумента на свети апостол Павел: „Буквата убива, духът оживотворява“.

Но само чуйте тази дума. Изчетете я внимателно. А сега я произнесете: о-жи-во-тво-ря-ва. Звучи така, сякаш блика от извор. Бълбука. Напява душата ни. Взре се внимателно в буквите, изписали филигранно сричките. Ако слушаш този текст със затворени очи, вероятно ще пропуснеш някоя. Ще я чуеш като о-жи-вя-ва. Но не – тя оживотворява. Вдъхва живот. И твори. Като буквите.

Днес в света има над 5 хиляди езика. От тях само 300 имат писменост. „Всички останали от мое гледище са свободни – мислене свободно, памет богата...“ – възкликва Н. Георгиев. И отново ни поглежда дяволито. Очаква да му се вържем? Не – очаква от нас да мислим. Защото въпреки твърдението, че писмеността закрепостява човека, за добро или зло, към „своя род и език“, някак си задължавайки го да го знае и да го обича

(а какво по-печално от любов насила?), и че именно тираните и диктаторите въвеждат задължително огромяване, писмото все пак е ключ към истината. Към себеопределението. Към свободата. Защото грамотният е податлив на пропаганда. И лесно може да продаде душата си. Да се подпише под примамлив договор. Но неграмотният е слаб да се ориентира в света. Той винаги може да бъде излъган.

Съвременната епоха ни тласка към унификацията на образите. Към универсализма на знаците, които не са букви. Как ще ги наречем? Мемове, емотикони, аватари, знаци и отпечатъци. Приучаваме се да пишем отново „чъртами и рязами, погани сонште...“. Обречени ли сме на своето постчовешко и предпостписмено бъдеще? Кой знае. „Очаква ни мъчително раздвоение“, тревожно поклаща глава Н. Георгиев. Между кирилицата и латиницата, между латиницата и маймуницата. Четиринайсет години след интервюто на Учителя констатираме, че повечето от неговите опасения вече звучат пожелателно, симпатично и малко старомодно романтично. Защото настъпва неизвестността, наречена изкуствен интелект.

Колкото до свободата и гарантираната употреба на езика на родното, наричан майчин (кой ли ще го гарантира), колкото до връзката на писмото и свободата... Някога управителят Пизистрат заповядал песните на „Илиада“ и „Одисея“ да бъдат записани. Това е само една от хипотезите за началото на европейската литературна словесност. Разкошните светове на Омир достигат до нас благодарение на буквите. И слава богу. А какво щеше да бъде, ако не бяха записани? Но какво ли още са пели аедите и рапсодите, без да бъде записано? Като печелим писменост, какво губим?

Проф. Никола Георгиев

* Текстът на проф. Евдокия Борисова беше представен в НБ „Иван Вазов“ по време на кръглата маса на тема „Възход на писмеността“, посветена на Международния ден на майчиния език – 21 февруари.

Книга за „прокудения премиер“ Георги Къосеиванов предлага нов поглед към историческото ни минало

Новата книга на проф. д.и.н. Людмил Спасов „Георги Къосеиванов. Прокуденият премиер“ беше представена на 28 март 2024 г. в 10. аудитория. Доц. д-р Тодор Радев направи великолепно описание на епохата, книгата и приносите на нейния автор, като отбеляза, че трудовете на проф. Спасов биха били гордост за всяка историческа школа.

От ляво надясно: доц. Тодор Радев, проф. Людмил Спасов, доц. Иван Иванов и г-н Лъчезар Тошев

Проф. Спасов предлага задълбочен преглед на живота и делото на големия политик, държавник и дипломат Георги Къосеиванов и ни кара да преосмислим наслоената представа за този изключителен визионер и родолюбец, който винаги поставя на първо място интересите на България. Ако някои от събитията бяха поели в посоката, в която той се опитва да ги насочи, вероятно съдбата на страната ни щеше да е съвършено различна. Последните му години преминават в изгнание, но отново с мисъл и болка за България.

Проф. Спасов благодари на всички, които са помогнали да работи своето изследване върху основата на изключително богат фактологичен апарат.

Допълнителен колорит в представянето внесоха и двамата специални гости – доц. д-р Иван Иванов и г-н Лъчезар Тошев. Доц. Иванов – известен на широката общественост като председател на КЕВР, е внук на сестрата на Г. Къосеиванов. Той сподели спомени за семейството и по какъв начин докосването до неговия вуйчо са му повлияли като личност. Политикът Лъчезар Тошев пък разказа за общуването си с хора, които са били от близкия кръг на Георги Къосеиванов.

Представянето на книгата беше истинско събитие и за присъстващите в залата

Организатори бяха Катедрата по история и археология с ръководител доц. д-р Димитър Димитров и Студентският историко-археологически клуб „Проф. Велизар Велков“.

Предлагаме ви откъс от предговора на проф. Людмил Спасов, който много добре отразява това нееднозначно отношение към Георги Къосеиванов.

Художествената измислица и историческата достоверност

В преработения от Димитър Димов по „препоръка“ на Вълко Червенков роман „Тютюн“ Къосеиванов е представен като събирателен образ на държавник на обречена на гибел държава. „Министър-председателят – пише той, – уморен от държавни работи, бе отишъл някъде да почива, а може би обратно: уморен от почивката, се беше заловил по изключение с държавна работа. Той беше всеизвестен ленивец на лакейска служба в двореца. Имаше подпухнало лице и сълзливи, уморени от бридж очи. Някой му беше внушил, че е незаемим държавник, и това го караше да смайва страната и чуждите правителства с непрекъснати дипломатически актове, които приличаха на поклони във всички посоки“.

Този художествен мит е „научно“ затвърден. В том трети на „История на България“, издаден през 1964 г., четем: „Г. Къосеиванов в продължение на петгодишното си управление остана на практика, както и преди, началник на царската канцелария, като имаше за основна задача да изпълнява послушно нарежданията на монарха“.

В края на ХХ век Димитър Сирков и Владимир Мигев преосмислят изразените в мемоарната и специализираната литература становища за Къосеиванов. В началото на следващото столетие Мартин Иванов характеризира стопанското развитие на България при управлението на Къосеиванов като „златно десетилетие“, а Димитър Луджев отбелязва, че „творческото начало е траен, водещ принцип“ при неговото управление. Зародилата се нова тенденция е добре отразена от Георги Марков в том 9 на многотомната „История на България“. Той изтъква: „Къосеиванов се утвърждава бързо в политическия живот, прилагайки ценните си качества – гъвкавост, пресметливост и трезвост... Къосеиванов

осъществява с личен почерк стратегията на цар Борис III в международните отношения. Той представлява много повече от прословутите ръкавици на монарха, с които „акушира“ събитията и после ги захвърля“.

В настояще време Стефан Цанев надгражда създадения през 50-те – 60-те години на ХХ в. негативен образ на Къосеиванов. В том трети на „Български хроники“ четем: „Всичко вървяло по мед и масло – пише той, – докато Къосето не взело да се взема на сериозно, че е министър-председател и че нещо зависи от него. Един студен февруарски ден на 1940 година цар Борис го извикал в сгушилия се под снега дворец „Врана“ и му върчил листата на министрите, които трябвало да влязат в новото (XI поред!) правителство на Къосеиванов. Къосето изведнъж се изрепчил на царя, като му казал, че не иска повече за министър в своя кабинет Иван Багрянов! Кроткият, хрисимият, деликатният цар Борис III, дете на мравчицата път сторвал и на жена си напреки дума не казал, побеснял: неговият довчерашен личен слуга, писарят в личната му канцелария, този дебел дембел, този лакей, гърчещ се пред него като настъпен червей, днес има наглостта да му противоречи и да не иска за министър в своя кабинет (какъв твой кабинет бе, блюдолизецо?) царския адютант и личен приятел на царя?! Борис изкрепял: Вие забравяте с кого говорите! Вън!“.

Това „естетическо“ представяне на царя и премиера на буржоазна България би удивило дори Вълко Червенков. Цар Борис и Къосеиванов са впечатляващо възпитани и интелигентни хора. Митовите на Димитър Димов и Стефан Цанев за Къосеиванов са исторически недостоверни. Те са сътворени въз основа на документално непо-

Неоелинистите от университета участват в документален филм на Българската национална телевизия

Преп. Величка ГРОЗДЕВА

Специална покана за участие в документален филм на БНТ получиха преподавателите и студентите от Сектор „Новогръцки език“ от режисьора и сценарист на множество документални и научнопопулярни филми, както и на телевизионни предавания и филми Ралица Димитрова. Част от тях са отличени с национални и международни награди и са показвани на фестивали по целия свят.

Филмът, който е в снимачен период, е посветен на родения в Пловдив голям български преводач Георги Куфов, отишъл си преди 20 години. На него дължим преводите на едни от най-известните романи на Никос Казандзакис и не само.

През декември 2023 г. внучката на преводача постави паметна плоча на фасадата на родната къща на интелектуалеца и твореца Г. Куфов, днес „Балабан кафе“ в Стария град. Съвместно с неоелинистите пък навръх рождения му ден организираха неформална среща разговор по случай стогодишнината на преводача.

Пловдивският университет още помни майското гостуване на журналиста Христо Куфов в първата по рода си Седмица на гръцкия език през 2012 г. Тогава синът разказа спомени за своя бележит баща и общуването му чрез превода. След като попада на видеозаписа от това събитие, г-жа Ралица Димитрова отправи неочаквана за неоелинистите покана да участват в документалния филм с младежка дискусия по проблемите на художествения превод.

За да се подготвят за интересния разговор, студентите и преподавателите разгърнаха заедно страниците на историческия роман за деца „В дворците на Кносос“, както и емблематичните „Алексис Зорбас“ и „Репорт пред Ел Греко“, в които Никос Казандзакис и Георги Куфов са писателски и преводачески тандем.

Студентите от първи до пети курс в специалността „Балканистика“, а също и тези от първи до четвърти курс в специалностите „Български език и новогръцки език“ и „Лингвистика с бизнес администрация – английски и новогръцки език“, наред с преподавателите си гл. ас. д-р Галина Брусева и преп. Величка Гроздева, ще запомнят вероятно завинаги необикновеното вълнение при повторното си гостуване във възрожденската къща на ул. „К. Нек-

„Един снимачен ден“ от живота на неоелинистите

тариев“ № 4. Преди да бъде заснет разговорът по всички правила на телевизията, над „Старинен Пловдив“ кръжа и дрон.

Около импровизираната кръгла маса студентите Йоана Лолоту, Рауф Али, Александра Димитрова, Павлина Павлова, Атина Калфас, Гертана Николова и Димитър Кирев тълкуваха мисли за превода на художествена литература, „изречени на глас“ от Георги Куфов. Младите неоелинисти разсъждаваха за това как преводът може да бъде общение, а литературата – най-добрият начин за взаимно опознаване на народите, защо преводната книга е нещо като плетиво, което трябва да се разплете и отново да се изплете; кои са стърчащите в него възли, защо преводачът също е спортист, който играе тенис, само че умствен, и как преводачът може да бъде пощенски кон на литературата, но единствено ако се роее с Пегас.

Увлечени от проблематиката, студенти и преподаватели споделиха също собственото си съприкосновение с превода като читатели и начинаещи преводачи.

Снимачният ден завърши с искрена благодарност от страна на екипа от София, както и с всеобщо удовлетворение от духовното преживяване.

➔ От стр. 16

Художествената измислица...

твърдени памфлетни текстове в мемоарите на неговите политически противници.

Досега животът и делото на Кьосеиванов, извел България от международна изолация и издигнал икономиката ѝ до респектира висоти, не са били предмет на монографично изследване. Задачата на настоящата книга не се ограничава само до коригиране или установяване на нови факти и събития, свързани с личния живот на Георги Кьосеиванов – родно място, семейна среда, назначения, уволнения. Цел на проучването е чрез неговата биография да се разкрие нашето минало, изопачавано по различни причини десетилетия наред, и да покаже, без да се робува на клишета и идеологеми, че България е била и може да бъде подредена държава.

Сюжетните линии са изградени на базата на разнороден извор материал. Проучени са документи, съхранявани в Централния държавен архив, Държавния военноисторически архив, Научния архив на БАН, Българския исторически архив на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, държавните архиви в София, Пловдив, Велико Търново, Плевен, Кърджали, Пазарджик, Смолян. Ползвани са материали от The National archives of United States – Washington (NAUS), Ministère des Affaires étrangères de la France (MAE), Archives diplomatiques, Российский государственный архив новейшей истории (РГАНИ), сборници с дипломатически документи на немски, френски, английски, италиански, сръбски и руски език, издания на Държавна агенция „Архиви“ – „Архивите говорят“,

и на Българската академия на науките – „Чехословашки извори за българската история“.

В научна употреба са въведени и данни, извлечени от спомените на Никола Мушанов, Стойчо Мошанов, Стефан Бочев, Стефан Танев, Стефан Попов, Уинстън Чърчил, Милан Стоядинович, Гафенку, Иван Майски, от дневниците на Богдан Филов, Георги Димитров, Първан Драганов, Адолф Бекерле, Любомир Лулчев, Мак Вий и пр. Проучени са Стенографските дневници на Народно събрание и Статистическите годишници на Царство България. Специално внимание е отделено на българския, югославския и съветския периодичен печат.

Написването на сериозен труд за Георги Кьосеиванов и неговото време е трудно осъществима задача, а може би и невъзможна без научните постижения на нашата и чуждата историография. От българска страна най-значими са приносите на Николай Генчев, Димитър Сирков, Илчо Димитров, Витка Тошкова, Георги Марков, Владимир Златарски, а от чуждите автори – Арнолд Тойнби, Франк Марзари, Вук Винавер, Живко Аврамовски, Елиза Кампус, Йон Калафетиану и Коста Караманли.

Проучването не претендира за изчерпателност. С него не се затваря, а надявам се, че отваря непрочетената докрай страница от нашата най-нова история. Не се отправят обвинения, нито пък се прави апология на отминалото Цар-Борисово и Кьосеиваново време. Поставят се въпроси, търсят се изследователски ниши с крайна цел достигане до историческата истина, отправна точка за бъдещето ни като народ и държава.

Стихове от нобелисти и музика в Гръцката библиотека

В рамките на пътуващ учебен семинар 37 ученици и 5 учители филолози от Трета прогимназия в гр. Козани гостуваха в Библиотеката за гръцки език, литература и култура. Посещението е част от училищен проект за гръцката култура в България.

Мероприятието се състоя на 28 март след старателна подготовка, репетиции и няколко-месечна кореспонденция между гостите от южната ни съседка и неоелинистите, подкрепени от ръководството на Филологическия факултет. В препълнената зала си дадоха среща ученици, студенти и всички, които харесват поезията и музиката.

Домакините от Сектор „Новогръцки език“ и г-жа Теодора Мустака, директор на училището, размениха подаръци, а фондът на Гръцката библиотека се обогати с над 30 книги художествена и научна литература.

Събитието, за което гръцките гости изработиха специална покана, бе уважено от ръководителя на Катедрата по общо езикознание и история на българския език доц. д-р Харун Бекир, който сърдечно ги приветства. Обръщайки се към аудиторията, д-р Бекир отбеляза, че вече 22 години неоелинистите организират интересни културни инициативи или са партньори в такива, което дава възможност на студентите да се изявяват и развиват. Сред присъстващите бяха също главният редактор на вестник „Пловдивски университет“ г-н Тильо Тилев и г-жа Тинка Вълева, представител на Университетската библиотека. Поздравителен адрес беше прочетен от името на гл. ас. д-р Милена Кацарска в качеството ѝ на научен секретар по международно сътрудничество, академична мобилност и връзки с обществеността на ФФ, която зарадва участниците в програмата и със сувенири. В него д-р Кацарска поздрави участниците в учебната екскурзия за приключенския дух, за отвореността им към света и за любознателността им към съседите. Тя ги посъветва също да

Гръцки ученици и български студенти четат стихове на двата езика

не забравят да се забавляват, докато учат.

От името на ръководството на Трета прогимназия в гр. Козани благодарност към Сектор „Новогръцки език“ отправи г-жа Мария Сакорафа, заместник-директор. Г-жа Мустака пък написа в Книгата за гости, че представянето на гръцки поети съвместно със студентите от Пловдивския университет е изключително преживяване както за учениците от поверената ѝ прогимназия, така и за преподавателите. „Благодарим горещо на преподавателите от Сектор „Новогръцки език“ за отдадеността при организацията на мероприятията и за оказаното гостоприемство“.

След официалните думи започна двуезичният рецитал по сценарий на г-жа Йоана Скреча, включващ стихове на най-известните и преведжани гръцки поети Константинос Кавафис, Янис Рицос, Георгиос Сеферис и Одисеас Елитис, последните двама – Нобелови лауреати за литература през 1963 и 1979 г. На фона на стихотворенията гостите представиха презентация за гръцката поезия, превърната в популярни и обичани от сънародниците им песни. Общо 18 бяха участниците в рецитала. В него участие взеха и студентите Рауф Али, Йоана Лолоту, Александра Генева, Наталия Даракчиева, Кристина Каспарян, Мирена Янкова, Силвия Драгинова, Здравка Николова, Гургана Николова. Публиката бе приятно изненадана с изпълнението на живо на четири хора от различни географски области на Гърция. Присъстващите продължително аплодираха ученичките от училището, които танцуваха с въодушевление въпреки ограниченото пространство на импровизираната сцена.

По-късно гостите от гр. Козани разгледаха сградата на Ректората и бяха радушно посрещнати в Заемната служба на Университетската библиотека.

Сектор „Новогръцки език“

Няколко уъркшопа бяха посветени на използването на работи и изкуствен интелект при интегрирания подход в решаването на междудисциплинарни казуси

Доротей ДИМОВА

Във връзка с предстоящия конкурс, който ще се проведе на 26 април 2024 година, в рамките на проекта ДУЕкоС – „Създаване и развитие на психологически Център за иновативни интегративни модели на обучение със социално-асистивни работи“ – RoboPsy, с ръководител проф. д.пс.н. Майяна Митевска и съвместно с Клуба по психология бяха проведени редица уъркшопи, свързани със зададената тема на събитието – работи и изкуствен интелект.

Първият уъркшоп, който се проведе на 26 февруари, на тема **„Вътрешна картина на болестта. Как психично се преработва боледуването? Ключови фрази при работа с асистивните работи“** бе посветен на социалните роботизирани системи и техните възможности за приложение в различни сфери, като обработка на информация, помощ в ежедневието и комуникация. **Доц. Миглена Кръстева-Иванова** представи различните области на приложение на тези системи и акцентира върху възможностите им за помощ на хората в различни аспекти на техния живот.

Вторият уъркшоп (11 март), проведен от **проф. Георги Димитров**, на тема **„Изкуственият интелект в образованието –**

Председателят на Клуба по психология Доротей Димова открива уъркшопа с лектор д-р Димитър Панчев

Да посрещнем с „Добре дошли!“ новите докторанти

Докт. Йоанна ГУДАЛОВА

И тази година Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ посрещна тържествено новозачислените докторанти от деветте факултета на университета. Събитието бе организирано от Центъра за работа с млади учени, докторанти и постдокторанти *Academia Iuventutis* и се състоя на 1 април 2024 г. в зала „Компас“.

Новото поколение млади учени на Пловдивския университет се срещна за първи път с ректорското ръководство, представено от проф. д-р Теменужка Йовчева, заместник-ректор по научно-

изследователската дейност, и проф. д-р Владимир Ангелова, заместник-ректор по качество и атестация. Сред присъстващите бяха още и доц. д-р Маргарита Русева, декан на Факултета по икономически и социални науки, проф. д-р Велизар Гочев, декан на Биологическия факултет, проф. д-р Надя Чернева, ръководител на университетския Аудио-визуален център, членовете на Управителния съвет на Центъра за работа с

млади учени, докторанти и постдокторанти, както и академичните съветници на *Academia Iuventutis*. Специален гост на събитието тази година беше квантовият физик д-р Марин Буков, който е научен ръководител на изследователски екип в престижния институт „Макс Планк“. Д-р Буков е носител на наградата DAAD (2012 г.) за изключителни постижения на чуждестранен студент в германските университети и на наградата „Джон Атанасов“ (2023 г.), а трудовете му имат над 2500 цитирания.

Събитието беше открито от проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева, ръководител на Центъра, която представи гостите пред новите докторанти и даде думата на заместник-ректора по научноизследователската дейност проф. д-р Теменужка Йовчева. Тя произнесе приветствено слово от името на цялото академично ръководство и изказа своята лична радост от посрещането на новозачислените докторанти. Припомни им, че трябва да се гордеят със себе си, защото са избрали да се посветят на науката, и им пожела да бъдат здрави и успешни в професионален, но и в личен план, защото само тогава удовлетвореността от работата им ще бъде пълна.

Проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева благодари за топлите думи на проф. д-р Теменужка Йовчева и изказа своята благодарност

Представители на академичното ръководство приветстваха новите докторанти

за подкрепата, която ректорското ръководство оказва на Центъра. Проф. Липчева представи пред новозачислените докторанти и гостите на събитието кратка презентация, чрез която запозна всички участници със структурата и видовете дейности на Центъра, а координаторът на *Academia Iuventutis* – докт. Йоанна Гудалова, показа на гостите как в електронна среда могат да открият информацията за тези дейности и какви са възможностите самите докторанти да се включат в тях.

Събитието „Да посрещнем с „Добре дошли!“ новите докторанти“ продължи с лекция на тема „Докторантурата – нови знания и критични умения в един свят на бързоразвиващи се технологии“, представена от д-р Марин Буков. По завладяващ и интересен начин д-р Буков разкри пред новите докторанти предизвикателствата и предимствата на света на науката. Чрез опитите на учени като Вернер Хайзенберг и д-р Янг квантовият физик убеди новите докторанти на Пловдивския университет, че задаването на „правилните“ въпроси е основата на успешните изследвания. Лекторът насърчи младите учени да изпробват нови методи не само в своята изследователска, но и в преподавателската си работа със студенти, защото това ще им помогне да израснат като лидери. Д-р Марин Буков завърши лекцията си с цитат от Макс Планк: „Прозрението предшества приложението“, и пожела на всички новозачислени докторанти на добър път в света на науката!

Срещата завърши със създаването на нови познания, разговори на чаша вино и добро пролетно настроение.

➔ От стр. 18

добри практики“ бе посветен

на ролята на изкуствения интелект в образованието и етичните въпроси, свързани със защитата на данните и поверителността. Проф. Димитров разгледа как ИИ може да подпомага учебния процес и да обработва обемни данни, като подчерта важността на етичните принципи в този контекст.

Третият уъркшоп (18 март) беше проведен от **гл. ас. д-р Димитър Панчев** от катедра „Политически науки и национална сигурност“ към Факултета по икономически и социални науки, който разгърна темата „**Ранна диагностика на проблеми с психичното здраве чрез употребата на приложения и роботи, базирани на ИИ**“. Съвременната реалност отразява увеличаващ се брой на млади хора, които са уязвими пред проблемите с психичното здраве. Въпреки че повишението на суицидите е сериозен фактор в България, този въпрос често не получава необходимото внимание. За да се промени тази тенденция, необходимо е да се инвестира в познанията и да се разгледа иновативни подходи като използването на изкуствения интелект. Психичните разстройства са засегнали значителна част от населението, като стигмата около тях спира мнозина да търсят подходяща помощ. Изкуственият интелект предоставя нови възможности за диагностика, анализ и персонализиране на терапевтични подходи. Чат ботове са широко разпространен

Няколко уъркшопа...

инструмент, който може да осигури дискретна и достъпна помощ за тези, които се нуждаят от нея.

На **26 март** се проведе предпоследният уъркшоп, воден от **проф. Георги Карастоянов**, чиято тема бе „**Психична регулация (на човешкото поведение) и изкуствен интелект. Може ли ИИ да замени успешно човешката психика?**“. Разгледаха се различните начини, чрез които хората обработват информацията, а именно през преживелищната и рационалната система. Преживелищната система е базирана на емоции и е адаптивна, докато рационалната система е основана на знания и логика. В съвременното общество се насърчават използването на рационалната система, но и двете системи имат важни роли за нашето благополучие. Разбирането на този баланс е ключът към успешното функциониране в света.

Последният уъркшоп се проведе на 4 април с водещ доц. Златомира Костова, която акцентира върху темата „**Психотерапия и изкуствен интелект**“.

Уъркшоповете се проведоха с активното участие на много заинтересовани и компетентни участници, които споделиха възгледите си и допринесоха за обогатяване на дискусиите по темата.

Заповядайте на 26 април от **12.00 часа в 122. аудитория**, където ще се проведе и финалната част на конкурса. Специални гости на събитието ще бъдат **Мадлен Алгафари** и **Александра Алгафари**.

Възрастови промени и стареене – антропофизиологични аспекти

Доц. д-р Емилия АНДРЕЕНКО

В един момент всички се замисляме върху ОСТАРЯВАНЕТО!!!! Какво е остаряването? И защо го приемаме за враг, който ни ощетява? Това е един от най-сложните биологични процеси и определено му не е лесно дори за експерти!

Старостта е последният, заключителен етап от индивидуалното развитие на човека, свързан с изменение на неговите функции и здраве. Човешкото тяло расте до около 20 – 25-годишна възраст, след което започва да старее, но този процес в началото е бавен и до около 40-годишна възраст почти не се забелязва. След това постепенно се появяват очевидните признаци: посивяване и побеляване на косата, поява на бръчки по кожата, забавени рефлексии, намалена физическа сила на тялото, сетивата губят остротата си, паметта и концентрацията отслабват. Появата и размерът на тези признаци са обаче строго индивидуални. Някои хора младяват, други изглеждат по-възрастни за годините си. И това опира не само до външния вид.

Доц. Емилия Андреевко

Според учените има два вида възраст:

Календарна възраст (хронологична) – времето от раждането до конкретната дата, и биологична възраст – това е реалната възраст на тялото и показва степента на износеност на организма. Тя може да е както по-ниска от хронологичната, така и по-висока. Днес повече от всякога познаваме фините молекулни механизми, обуславящи процесите на стареене, и чрез прилагане на различни биомаркери можем да определяме биологичната възраст на тялото. Какви ползи носи по-ниската биологична възраст? Ако сте на 60, а стойностите на жизнените ви показатели попадат в референтната стойност за 45 – 50-годишните, това означава, че организъмът ви е с 10 – 15 години по-млад. Означава, че имате още много време до типичните за 60-годишните болестки, отслабнали мускули, деформиращо се тяло. Означава също, че остарявате здрави и в отлична кондиция, с високо качество на живот. Но да речем, че сте на 45 години. Не спортувате, храните се нездравословно, спите малко, пушите и сте с наднормено тегло. Лабораторните тестове показват биологична възраст 55 – 60 години, това означава, че остарявате ускорено, значи рисковете за здравето ви, а може би и за живота ви бързо нарастват. Погледнато през тази призма, концепцията за биологичната възраст и биологичното остаряване е „по-правилна“. По-важно е не на колко календарни години сме, а на колко биологични години сме.

Дори и без стрес, болести и каквито и да е опасности от околната среда организмът ни не може да издържи вечно! Тук се намесват физиологията, генетиката, имунологията. Стареенето е неизбежен процес и на молекулярно ниво представлява постепенно натрупване на увреди в клетките – т.нар. клетъчно стареене. С течение на времето едновременно с натрупването на все повече увреди се влошава и възможността за поправяне на щетите. При това положение не е чудно, че стареенето предразполага към множество болести (т.нар. age related diseases), чиято честота се увеличава експоненциално с възрастта: атеросклероза, хипертония, рак, артрит, остеопороза, диабет тип 2, Алцхаймер, болест на Паркинсон и др.

Защо все пак хората остаряват различно?

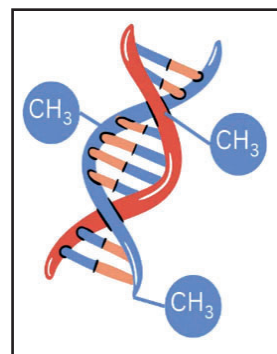
Човечеството от хилядолетия си задава този въпрос. Кое е водещото? Наследственост или среда? Гените или начинът на живот? Всъщност и двете са изключително важни и по-важното е тяхното взаимодействие. Една от най-интензивно развиващите се научни области в момента е *епигенетиката*. Тя изследва факторите на околната среда, които могат да включат или да изключат определени гени, като тези промени могат да бъдат или да не бъдат наследяеми. Един от факторите в тази насока е метилацията

Предлагаме ви със съкращения лекцията на доц. д-р Емилия Андреевко – ръководител на катедра „Анатомия и физиология“ към Биологическия факултет на Пловдивския университет, изнесена на 29 март 2024 г.

в рамките на онлайн лекторията „Възрастта като феномен/феномени на възрастта“, организиран от Academia Iuventus – Университетския център за работа с млади учени, докторанти и постдокторанти.

на ДНК. Това е биохимичен процес, при който метилови групи (CH_3) се свързват към определени сектори на ДНК. Това блокира или активира различни гени в зависимост от необходимостта. С напредването на възрастта метилирането при ДНК намалява, с което идва и рискът от активиране или деактивиране на грешни гени, несъобразено с нуждите на тялото. Такъв спад на метилирането се свързва с различни заболявания, като болест на Алцхаймер, рак и сърдечни заболявания.

Друг голям фактор на стареенето е оксидативният стрес.

Това е патологично състояние, предизвикано от увреждащото действие на свободните радикали върху клетките. Свободните радикали са кислородсъдържащи молекули с нечетен брой електрони. Те са много реактивни и лесно могат да увредят здрави клетки, отнемайки от тях електрони. Източници на свободни радикали

са замърсеният въздух, вода, почва, радиацията, UV лъченията, цигареният дим, стресът, алкохолът, недоспиването, диетите с високо съдържание на захар и мазнини, пестицидите, почистващите препарати, силните лекарства и др. Ако тялото не получи необходимата защита, свободните радикали могат буквално да завладеят организма. Антиоксидантите са молекули, които могат да противодействат на свободните радикали. Те им отдават електрони, стабилизират състоянието и по този начин намаляват потенциала им да увреждат. Антиоксиданти (ловци на свободни радикали) с

Из живота на великите: Евклид

Евклид (ок. 325 – 265 г. пр.н.е.) е автор на първия достигнал до нас теоретичен трактат по математика и първият математик от Александрийската школа. В своя фундаментален труд „Елементи“ той описва планиметрията, стереометрията и теорията на числата. Автор е на трудове по оптика, музика и астрономия.

Евклид е роден около 325 г. пр.н.е., но тази дата е условна, както и родното му място. Някои биографи предполагат, че то е Александрия, а други – Тир. Почти нищо не се знае за ранните години от живота на Евклид. Според оцелелите документи той прекарва по-голямата част от живота си в Дамаск.

Общоприето е, че Евклид произхожда от богато семейство, което се предполага от факта, че учи в академията на Платон в Атина, където бедните хора не са имали достъп. Трябва да се отбележи, че Евклид е познавал добре философските идеи на Платон, като до голяма степен споделя учението на известния мислител.

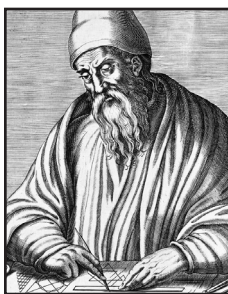
За биографията на Евклид знаем главно благодарение на трудовете на Прокъл въпреки факта, че той е живял почти осем века по-късно от математика. Сведенията за него са изключително оскъдни, което кара някои експерти да смятат, че под „Евклид“ може да се разбира и група александрийски учени.

Математика

Евклид обичал да посещава известната Александрийска библиотека, изучавал задълбочено математика и също така изследвал геометричните принципи и теориите за ирационалните числа. Собствените си наблюдения и открития публикувал в основния си труд „Елементи“, който имал голям принос за развитието на математиката. Състои се от 15 тома, всеки от които се фокусира върху определена област на науката. Авторът обсъжда свойствата на успоредниците и триъгълниците, разглежда геометрията на кръговете и общата теория на пропорциите.

В „Елементи“ също така е обърнато внимание на теорията на числата. Той доказва безкрайността на множеството прости числа, изучава четни идеални числа и извежда понятието най-голям общ делител. Днес намирането на този делител се нарича алгоритъм на Евклид.

Освен това в книгата авторът очертава основите на стерео-

Един ден Птолемей I (владетелят на Египет, който царувал между 323 и 282 г. пр.н.е. и станал основател на известната династия на Птолемейте) решил да се заеме сериозно с математиката. Негов съвременник бил великият древногръцки математик Евклид.

Когато отишъл при мъдреца, владетелят казал, че иска да научи геометрията бързо и лесно, на което невъзмутимият отговор на Евклид бил: „Няма царски път към математиката“!

От този интересен факт се е родил крилатият израз, който се перифразира по различни начини и поводи.

метрията, представя теореми за обемите на конуси и пирамиди, като не пропуска да спомене съотношението на площите на кръговете.

Този труд съдържа толкова много фундаментални знания, доказателства и открития, че много биографи на Евклид са склонни да вярват, че „Елементи“-те са написани от група хора. Не се изключва възможността над книгата да са работили учени като Архит от Тарент, Евдокс от Книд, Теетет от Атина, Исидор от Милет и др.

През следващите 2000 години „Елементи“ служи като основен учебник по геометрия. Трябва да се отбележи, че повечето от материалите, съдържащи се в книгата, не са собствени открития, а известни преди това теории. Всъщност Евклид просто майсторски е структурирал знанието, което е било известно по онова време.

В допълнение към „Елементи“ Евклид публикува редица други трудове върху оптиката,

траекторията на телата и законите на механиката. Той е автор на знаменитите изчисления, така наречените „Евклидови построения“, които се прилагат в геометрията.

Ученият също конструира инструмент за определяне на височината на тона на струната и изследва интервалните връзки, което довежда до създаването на клавишни музикални инструменти.

Философия

Евклид развива философската концепция на Платон за 4 елемента, които се олицетворяват с 4 правилни полиедъра (многогостена): огън – тетраедър; въздух – октаедър; земя – куб; вода – икосаедър.

Правилните многостени стават известни като петте „Платоновите тела“, тъй като Платон обяснява с тях устройството на вселената. Това е направено в диалога „Тимей“, където четирите „стихии“ (огън, въздух, земя, вода) са съставени съответно от изброените по-горе многостени. На оставащия пети полиедър – додекаедъра, е приписано представянето на космоса като цяло.

Доказателството за възможността за конструирани на такива тела завършва с твърдението, че просто няма други правилни тела освен представените 5. Заслужава да се отбележи, че теоремите и постулатите на Евклид се характеризират с причинно-следствена връзка, която помага да се види логическата верига от заключения на автора.

➔ От стр. 20

Възрастови промени...

особена важност са глутатион, алфа-липоевата киселина и СоQ10. Храни, богати на антиоксиданти, са морковите, броколито, карфиолът, спанакът, къдравото зеле, горските плодове, цитрусите, сушените плодове, ядките, бобовите храни, рибата и др. Последните проучвания показват, че чаша червено вино също доставя добро количество антиоксиданти.

Едно ново, революционно и различно разбиране за процесите на стареене е разкриването на ролята на теломерите.

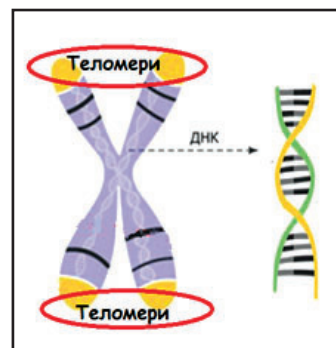
Какво представляват теломерите?

Това са окончателните на хромозомите, нещо като малки „защитни капачета“, които предпазват генетичния материал на клетката от увреждане (разплитане на ДНК). Именно те понасят последиците от размножаването. Всеки път, когато клетката се дели, за да се създаде нова клетка, теломерите се скъсяват. Докато достигнат дължина, при която клетката не може повече да се дели и тогава тя застарява или умира. Теломерите са естественият часовник, който управлява феномена на стареенето, и се оказват онзи скрит механизъм, който обяснява защо и по какъв начин се изчерпват ресурсите на организма. Как да защитим своите теломери и да забавим часовника на стареенето? Тук идва ролята на теломеразата. Един специален ензим, който може да удължи изхабените

теломери и да възвърне „младостта“ на клетките. Това смайващо откритие дава едно ново и по-оптимистично разбиране за човешкото здраве и дълголетие. Рисковете обаче при активиране на теломеразата в застарели клетки са големи, защото може да се предизвика неударжим растеж и превръщането им в ракови. За щастие, има други, много по-лесни и достъпни методи за удължаване на теломерите и подмладяване на организма, които могат да бъдат обобщени с един израз – здравословен начин на живот (хранене, физическа активност, суплементация, модериране на стреса)!!!

Заклучение: Остаряването не е враг!

Това е естествен и нормален процес, който ни прави по-мъдри, по-умни и по-силни емоционално! Не трябва да се страхуваме от старостта, важно е да остаряваме здрави, а останалите „екстри“ на годините са добре дошли!

Търновската книжовна школа през призмата на две жития за света Петка

Петър ГЛУШКОВ

**спец. „Български език и история“ – I курс,
заочно обучение**

Търновската книжовна школа възниква като книжовен център още през XIII век паралелно с укрепването на Търново като столица на Второто българско царство. Книжовната ѝ дейност се съсредоточава както в самия град – в Патриаршията, в манастирите на хълма Света гора, в манастира в местността Устие край Янтра, във Великата лавра „Св. Богородица Пътеводителка“, Великата лавра „Св. 40 мъченици“, така и в редица манастири извън града, като Килифаревския манастир и манастира „Св. Троица“. За основател на Търновската книжовна школа се смята Патриарх Евтимий, който със своята правописна и езикова реформа установява общовалидни езикови и правописни правила, прилагани по-късно не само в България, а и в руските княжества, Сърбия, Влахия и Молдова. Основната дейност на Търновската книжовна школа е създаването на оригинални литературни произведения, както и превод на гръцки оригинали и създаване на сборници.

Св. Петка

Св. Петка Търновска е българска светица, покровителка на град Търново. Когато мощите ѝ са донесени в Търново, тя е относително слабо позната византийска светица и се утвърждава в продължение на няколко века, като почитанието ѝ прераства в общобалкански култ. В политическия контекст на Второто българско царство почитанието на св. Петка замества дори мощния константинополски култ към св. Богородица – покровителката на имперската столица. През XIV – XVI в. светицата продължава да бъде обект на почит и за нея да се преписват агиографски и химнографски творби. Тя се утвърждава като важен политически проект в утвърждаването на столицата и държавата.

В Проложното житие на Петка Търновска светицата е представена като „окрилена от добродетели“. Тя от ранна възраст се разделя със земните блага, отказва се от родителите и приятелите си, тръгва по пътя към Христос, защото е осъзнала, че ангелският живот, който той предлага, е вечен. Чрез постите, молитвите, сълзите, мъченията, които причинява на тялото си, тя се посвещава на Бога, нейните ум и съзнание „съединени и свързани, и намиращи се винаги високо“ се извисяват, за да може тя да бъде достойна пред своя създател и да живее „доблестно“. Тя върви по „неравен и труден път“, който обаче не може да я сломи, защото за нея най-голямата награда е Божията прослава. Тя е закриляна от Бога дори след смъртта си. Георги, единият от героите в житието, я сънува „седяща на престол, и множество от сановници, които я окръжават“. Той узнава, че нейното тяло е свято и трябва да бъде положено в ковчег и пренесено в църква, а не да бъде погребано до „разложено и смърдящо“ тяло. Светите останки на Търновската светица изцеляват болните и дават лек на всеки нуждаещ се.

В Житието на света Петка-Параскева от Патриарх Евтимий Търновски авторът описателно разказва за живота на светицата. В началото той използва риторични въпроси, чрез които да повиши интереса у читателя. Разказано е за начина на живот, който светицата сама си налага, за да може да служи „от сърце“ на Бога, към когото тя изпитва неизмерима любов. За нея апостолският живот е животът на Кръстителя и тя го следва неотклонно и неуморно. Светицата получава божествено видение, което я подбужда

да напусне пустинята и да се завърне в родното си място. Тя се натъжава, защото за нея пустинята е най-чистото място за душата, най-големият храм за нея са безмълвието, постите и сълзите. Дори обикаляйки по градовете, тя не прекъсва своя пост и не лишава своя Отец от молитвите си, пролива сълзи и непрекъснато прославя името Господне. Нейната душа единствено по този начин може да запази мир, само така светицата чувства, че е полезна, и пълноценно живее своя кратък земен живот, докато не се пресели във вечния живот и не застане до Бога, когото толкова обича. Тук също е описан случаят с пренасянето на мощите на св. Петка от гроба, където е лежала до миризливия труп на един моряк, в църквата – с

Патриарх Евтимий

почести, „свс свеци и кандила, с аромат и благовония“. Цар Иван Асен се оказва един от най-големите поклонници на светицата. Той е сравнен с елен, „разпален за водни извори“, който желае да се докосне до светите мощи, до чудото на св. Петка, „нетленното съкровище на честния ковчег със светите мощи на преподобната“. Той пренася мощите в Търново, където българският народ ги посреща с голяма тържественост и мнозина получават изцеление от най-различни коварни болести. Както в началото, така и в края на житието авторът много описателно показва своето преклонение пред светицата, своята обич, благоговение, възхвала.

Общото между двете творби е стремежът да славословят св. Петка Търновска. Те разкриват нейното битие, страданията, които доброволно си е наложила в името на Бога, чудесата, които продължава да извършва дори и след смъртта си, нейната святост, чудодейната сила, дадена от Бога, но има също така и разлики, които са съществени и видими. В двете творби са приложени съвсем различни средновековни стилове. В Проложното житие се наблюдава предимно биографизъм, кратък обем, посочени са в хронологичен ред основни моменти от живота на светицата, но изразът е доста лаконичен, почти не е използвана експресивна лексика, която да окаже въздействие върху читателя. Творбата изпълнява ролята си да информира, не толкова да повлияе на мисленето и въображението на четящия. Животът на светицата е описан ясно и последователно. В житието от Патриарх Евтимий Търновски се наблюдават множество риторични въпроси, които трябва да засилят вярата на читателя в чудесата и светостта на Петка. Използван е голям брой епитети, които да засилят експресията в творбата и по този начин силно да повлияят на читателя. Авторът е описал много подробно самата светица, нейното битие и чудеса, благодарение на това описание читателят успява да изгради свой собствен образ на света Петка в съзнанието си. Словоредът е сложен. Патриарх Евтимий използва в творбата си стила „плетение словес“, свързан с неговата правописна и езикова реформа през втората половина на XIV век. Той следва исихастските принципи за мястото на църквата в политическия живот, в творбата му са отразени естетическите критерии на исихазма.

Търновската книжовна школа оказва силно влияние върху образователния, религиозния, светския и културния живот на Второто българско царство, оставяйки след себе си много и добре образовани български творци, както и множество писмени извори, които са част от българското културно наследство и съхраняват българската памет и история през вековете до наши дни. Св. Петка Търновска е една от най-ярките светици в православно-християнство, пазителка и покровителка на столицата Търново.

Монголският народ и кирилицата

Ралица ЖЕЛЕВА,

Лингвистичен клуб „Проф. Борис Симеонов“

От самата си поява като военно-племенен съюз, преминавайки през постигането на тотална хегемония по времето на великия им обединител Чингис хан, монголците претърпяват две основни, по характер силно любопитни езикови реформи – въвеждането на старомонголската писменост през XIII в. и възприемането на руската кирилица след създаването на Монголската народна република едва през 1940 г.

Старомонголската азбука, наричана още староуйгурска, е първата единна писмена система на средноазиатския народ. Дотогава племената са използвали около десет самостоятелни писмени системи. Изворите от китайските хроники разказват, че при победата на Чингис хан срещу найманите през 1208 г. той пленява уйгурския писар Тататунга, който по негова заповед адаптира уйгурската писменост спрямо монголския език. Подобно на уйгурската и согдийската азбука, монголската също е вертикална писменост, писана от ляво надясно. Остава проблемът с нееднозначното предаване на някои монголски звукове, на които уйгурската писмена система не може да намери решение. За целта биват създадени две отделни писмени системи, съставени от диакритични символи, чието използване се налага главно в Джунгария и Буратия. Основните характеристики на старомонголския са, че гласните *i* и *i* са загубили фонемната си стойност, създавайки фонемата *i* (в диалекта Chakhar, стандартния монголски във Вътрешна Монголия, тези гласни все още са различни). Граматичните категории частично отсъстват, а междугласните съгласни *γ/g*, *b/w* изчезват и започва процесът на формиране на така специфичните за езика на монголите дълги гласни. Интересен факт е, че тъкмо както в арабската, старомонголските букви претърпяват графични промени според позицията си в думата

Чингис хан (отляво) и неговият секретар Тататунга четат „Великата Яса“. Съвременен стенопис. Мемориал на Чингис хан в Ордос (КНР)

– начална, средна или крайна, а в някои случаи се избират допълнителни графични варианти за визуална хармония със следващия символ. За пръв път поглед към тази писменост насочват немските лингвисти през 20-те години на миналия век, стремейки се да съставят цялостна таблица на сричков принцип.

В монголския език се наблюдава вокална хармония, която поделя гласните на три основни вида: задни, мъжки, твърди, или *ян* – *a*, *o* и *u*; предни, женски, меки, или *ин* – *e*, *ö* и *ü*, и неутралната гласна *i*, която може да се прояви във всички думи. По отношение на изписването на цифрите това става чрез поставянето им на реда от ляво надясно или от горе надолу. Поради дадени типографски причини се налага завъртането им на деветдесет градуса в съвременните книги, за да паснат на реда.

След победата във Втората световна война СССР се разширява, присъединявайки народите от Централна Азия. Още през 1940 – 1941 г. се прави опит за латинизиране на монголската пис-

меност, но той е неуспешен. Старомонголското писмо не само е неизползваемо извън местното население, но е и икономически неизгодно – изписването на сложни думи и словосъчетания отнема време и консумативи – хартията би трябвало да бъде в колосални количества, за да обслужи новата администрация. Именно тези предпоставки довеждат до официално прилагане на кирилицата на 1.01.1946 г.

Монголската кирилица използва същите символи като руската, с изключение на двата допълнителни знака $\Theta\theta$ (*ö*) и Yy (*ü*). Същите понякога се изписват с украинските букви \ddot{u} (или Vv) и \ddot{e} , когато се използва руски софтуер или клавиатури, които не ги поддържат. Палатализацията се обозначава с *u* (*i*), мекия знак *ь* (*'*) или *e* (*ye*), *ë* (*yo*), *y* (*ya*) и *yü* (*yu*) след палатализираната съгласна. Буквата \mathcal{C} никога не се използва в традиционния монголски, а само в руските чуждици. Има случаи, в които руските заемки с \mathcal{C} се изписват с \mathcal{C} : *борш*, *Хрушев* и др. Друга специфична особеност на монголската кирилица се състои в това, че началните дълги гласни и неначалните пълни гласни се пишат с двойни букви, докато началните кратки гласни и неначалните епентетични гласни се пишат с единични букви (например *ХААН БАНК*).

След реформата за замяна на старата монголска писменост процесът продължава повече от 10 години. На Монголия са необходими 21 години, за да постигне грамотност на национално ниво, като процентът на грамотните се увеличава от около 2% до над впечатляващите 97%. Това значително улеснява развитието и предаването на съвременната монголска култура. Остава стремежът към запазване и съхраняване на старомонголския като културно наследство чрез различни културно-исторически програми и задължителното му изучаване в началното и средното училище. По време на пандемичната обстановка през 2020 година монголският парламент подложи на обсъждане потенциалното частично въвеждане на старомонголското писмо в административните документи. Предстои резултатите от проекта да бъдат оповестени през 2025 г.

a. A.	i. I.	a. E.
no	po	fo
nu	pu	fu
nö	pö	fö
nü	pü	fü

Немски лингвисти правят опит да съставят таблица на сричков принцип

Българо-монголски кирилски паметник на територията на българската изследователска база в Антарктика

Трима студенти от Пловдивския университет бяха удостоени със „Стипендия на посланика на Китай“

За втора поредна година на официална церемония в Пловдивския университет трима студенти, обучаващи се в специалностите с китайски език, бяха отличени със „Стипендия на посланика на Китай“. Стипендията е учредена с цел да подпомогне развитието на младите китаисти, които показват успехи в изучаването на езика и работят активно за развиване на културния диалог между двете страни.

Отличилите се през академичната 2022/2023 г. Димка Лазарова („Български език и китайски език“), Десислава Гурева („Приложна лингвистика с английски език и китайски език“) и Красимира Панайотова („Приложна лингвистика с немски език и китайски език“) бяха наградени лично от изпълняващия временно длъжността посланик на КНР в България г-жа Уан Мин. В речта си г-жа Уан Мин отбеляза важната роля на Пловдивския университет като обучителен и културен център. Тя изрази увереността си в бъдещите успехи на стипендиантите и техните колеги и пожела светло

Публиката награди с аплодисменти стипендиантите и изпълнителите

бъдеще на младите китаисти. Слово от името на стипендиантите произнесе Димка Лазарова, която благодари на Посолството на КНР за предоставените възможности за развитие с китайски език, на преподавателите си за знанията и на колегите си за безрезервната подкрепа и взаимност.

Своите поздравления към присъстващите стипендианти и гости на събитието отправиха и директорите на Института „Конфуций“, София – проф. Чън Ин и г-жа Аксиния Колева. Те отбелязаха отличните резултати от дългогодишното сътрудничество между института и финансираната от него Класна стая „Конфуций“ към ПУ „Паисий Хилендарски“, която от 2016 г. насам активно организира събития, представящи китайския език и култура в Пловдив.

Среща на представители на китайското посолство и ръководството на Пловдивския университет

Като част от церемонията бяха раздадени и благодарствени грамоти на всички студенти, които през 2023 г. са се включили в културни дейности и състезания на национално и международно ниво.

След тържественото връчване на стипендиите и грамотите гостите имаха възможност да се насладят на кратка концертна програма, подготвена от студентите на Пловдивския университет и от китайски студенти, които тази година се обучават в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“.

Преди церемонията на официална среща между ръководството на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и представители на Посолството на КНР бяха обсъдени перспективите за сътрудничество и развитие на пловдивската китаистика. В срещата взеха участие временно изпълняващият длъжността посланик на КНР в България г-жа Уан Мин, отговорникът на отдел „Образование“ към Посолството на КНР г-н Ян Тиен и секретарят на посланика г-жа Ма Ци, заместник-ректорът по международна дейност на Пловдивския университет доц. д-р Борян Янев и ръководителят на Центъра за езици и межкултурна комуникация към ПУ проф. д-р Надя Чернева.

Г-жа Уан Мин връчи стипендиите на българските студенти

Съвместни изяви на студенти китаисти от ПУ и китайски студенти, следващи в АМТИИ

Културният календар на Класна стая „Конфуций“ към ПУ „Паисий Хилендарски“ за месец април стартира с уникално по своя формат събитие – открита лекция/концерт, посветена на китайската народна музика. Класната стая си партнира с АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ в организацията и провеждането на първата изява на китайски докторант, обучаващ се в АМТИИ, която съчетава академична презентация и музикална програма. Събитието предизвика интереса както на студенти от академията, така и на колегите им китаисти от

Усмивки от главните действащи лица след концерта в АМТИИ

Пловдивския университет. Те си партнираха в създаването на цялостен сценичен продукт, в който бъдещите филолози осигуриха превода на лекционната част и текстовете на песните, за да стигне красотата на китайската поетична мисъл до възможно най-много зрители.

Основен лектор и изпълнител на песните беше докторантът на проф. Тони Шекерджиева-Новак – Сянфей Джоу. Той представи част от фолклорното богатство на четири от 56 етноса на Поднебесната, както и класически средновековен

За трети път в Педагогическия факултет се проведе конкурсът „Студент на годината“

Деканското ръководство на Педагогическия факултет иницира за трета поредна година конкурса „Студент на годината“. Наградата цели да открие отлични студенти както по посочена на академичното им представяне, така и по отношение на активности в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

След подробен преглед на документите на всички кандидати журито избра за *Студент на годината* Борислава Гюрова – 3. курс, специалност „Специална педагогика“, редовна форма на обучение. Тя има среден успех от следването си

Студентът на годината Борислава Гюрова и членовете на деканското ръководство

отличен 5.81, член е на Студентския съвет и от 2023 г. е член на Факултетния съвет на Педагогическия факултет и на клуб „Приобщаващо образование“. Призът *Студент на годината 2023 г. на Педагогическия факултет* беше връчен тържествено на 6.03.2024 г. от декана проф. д-р Владимир Ангелова в обновеното фоайе на втория етаж на Новата сграда на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Деканското ръководство честити наградата на Борислава Гюрова и нейното семейство и пожелава много бъдещи успехи!

СЪВМЕСТНИ ИЗЯВИ...

➔ От стр. 24

романс от времната на династията Тан. Любопитни факти и завладяващи мелодии огласиха концертната зала на АМТИИ в изпълнение на самия лектор, пристигнал в България, за да специализира в областта на класическото вокално пеене. Гостите на събитието останаха очаровани не само от красотата и нежността на китайската народна музика, но и от забележителните истории на представените песни. Академично-музикалното пътешествие пренесе зрителите от безбрежната синя шир на река Усури, където найнаскоро етнос и до днес разпъва мрежи и разказва за трудовия си живот в песните, през сърдечните трепети на казахите, през земите на провинция Юннан, където още се носи легендата за невъзможната любов на А-сан и А-хуа, до спиращите дъха гледки над Трите клисури, които връщат човек към детските спомени за лодки, свирки, огласяващи полетата, и многобройни стада. Лекцията завърши със средновековен романс от династията Тан, отразяващ символизма на епохата чрез историята за скъсаните струни на цитрата дзинсъ.

Музикалният съпровод на пиано бе поверен на очарователната Дзинхуей Цуей, изпод пръстите на която всеки звук се превръщаше в пленяващо сърцата откровение.

Проектът предостави възможност да покажат таланта си не само музикантите, но и художниците на АМТИИ в лицето на Лиджун Уан, която създаде дизайна на рекламните и информационните материали, както и преводачите от Пловдивския университет. Третокурсничката от специалността „Български език и китайски език“ Джоуи Лю работи върху художествения превод на представените песни и превода на лекцията на живо.

Програмата откриха проф. Тони Шекерджиева-Новак от АМТИИ и проф. Надя Чернева от Пловдивския университет. В речите си те подчертаха мисията на двете учебни заведения като проводници на межкултурен, междудисциплинарен и междучовешки диалог.

Преподаватели от ФМИ участваха в работни срещи по международен проект

На 4 и 5 април 2024 г. в град Порто, Португалия, се проведе втората поредица от присъствени работни срещи по „Еразъм+“ проекта №101102619-STEAME ACADEMY-ERASMUS-EDU-2022-PEX-TEACH-ACA, с название **STEAME TEACHER FACILITATORS ACADEMY**, в който Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ е партньор на 13 водещи европейски университета и образователни институции. Домакин беше Политехническият университет в Порто. В срещите участваха и двама преподаватели от Факултета по математика и информатика – проф. д-р Тодорка Глушкова от катедра „Компютърни технологии“ и доц. д-р Ваня Иванова от катедра „Компютърни системи“. Заедно с чуждестранните си колеги те обсъдиха постигнатия напредък в работата по проекта през първите 10 месеца и набелязаха предстоящите задачи по всички работни пакети.

Наред с обсъжданията на 5 април се проведе и семинар уъркшоп, в който членовете на екипа на проекта работиха съвместно с около 30 учители от Европа, включително и от Математическата гимназия „Академик Кирил Попов“ – Пловдив, асоцииран партньор в проекта. По време на уъркшопа учителите имаха възможност да се запознаят с методологията на STEAME проектно базираното обучение, да получат насоки за разработване на учебни про-

грами на STEAME уроци и да навлязат в концепцията на STEAME методите за оценяване. Срещата завърши с ползотворна дискусия и кръгла маса.

Проф. д-р Тодорка Глушкова и доц. д-р Ваня Иванова

Актуална информация за проекта можете да намерите на адрес:
<https://steame-academy.eu/>.

Информация за безплатни вебинари по проекта:
<https://steame-academy.eu/steame-video/>.

Вестник „Пловдивски университет“

ISSN 2815-4592 (print), ISSN 2815-4606 (web)

Главен редактор: Тильо Тилев, тел. 032/261 477

Електронна поща: tiliotilev@uni-plovdiv.bg; vestnik_pu@abv.bg

Коректор: Гергана Иванова. Предпечат: Георги Ташков

Печат: Пловдивско университетско издателство

Адрес на редакцията: Пловдив, ул. „Цар Асен“ № 24

Студенти представиха празнични традиции и обреди по време на открит интегриран урок

Гл. ас. д-р Милена СТОЙКОВА

Със завидно творчество и професионална смелост Дияна Сивева и Радина Костовска представиха открития си интегриран урок „Сирни заговезни – Масленица“ като красив завършек на стажантската си педагогическа практика по български език и литература и впечатляващо начало на стажантската си практика по руски език. Дияна и Радина са абсолventки в бакалавърската специалност „Български език и руски език“ и под вещото ръководство на наставника си – Надежда Друмева, създадоха на 18 март в ОУ „Алеко Константинов“ истински празник за учениците от 5а и 6а клас. Специални гости на открития урок бяха г-жа Мариана Найденова, директор на училището, проф. д-р Надя Чернева – ръководител на Катедрата по руска филология в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, студенти абсолventи и второкурсници от специалността „Руска филология“. Учениците представиха празнични традиции и обреди, характерни за празниците *Сирни заговезни* – за българите, и *Масленица* – за руснаците, украинците, беларусите и молдовците, като участваха в три конкурса: „Самый вкусный

Учениците, които се представиха най-добре в трите конкурса

блинчик“; „Самый красивый рисунок“; съчинение на тема „Лесно ли се иска прошка“. Класната стая беше превърната в творческа работилница: децата приготвиха в момента блини, като разказваха как ги приготвят, споделяха колко им е трудно понякога да молят за извинение и нареждаха пъстра изложба с рисунките си със сюжети от Сирни заговезни и Масленица.

Вещото жури от гостите на това пиршество на знанията и уменията на децата оцени най-високо и награди всички участници. Надежда Друмева получи *Благодарница* от достойните си възпитанички Дияна и Радина и увери гостите от Пловдивския университет в полезността на насърчаването на идеи на студентите стажанти за създаване на интегрирани уроци още по време на стажантската им педагогическа практика.

Да си пожелаем много такива празници на знанията и уменията на нашите възпитаници!

Студентките Дияна Сивева и Радина Костовска заедно с учителката Надежда Друмева

Студентски литературен конкурс за поезия и проза

Вестник „Пловдивски университет“ обявява конкурс за: ПОЕЗИЯ – до пет стихотворения; ПРОЗА – до три разказа.

В конкурса могат да участват всички студенти и докторанти от Пловдивския университет.

За всеки от двата раздела ще бъдат раздадени съответно по три награди. Материалите трябва да бъдат напечатани (на тях да са написани трите имена на студента, специалността и курсът, факултетен номер, e-mail и телефон за връзка).

Краен срок за получаване на творбите е 20 април 2024 година. Текстовете могат да бъдат донесени (разпечатани в два екземпляра) в редакцията на в. „Пловдивски университет“ (Ректората, южния двор) или да бъдат изпратени на единия от следните два мейла: vestnik_pu@abv.bg / tiliotilev@uni-plovdiv.bg

За отчитането на резултатите и връчването на наградите ще има допълнителна информация.

Конкурс за стихосбирка обявява сайтът Plovdivlit

Конкурс за стихосбирка #ДО 40 обявява пловдивският многоезичен литературен сайт Plovdivlit в началото на 8-ата година от съществуването си.

Авторите трябва да живеят в Пловдив, да са на възраст до 40 години, а броят на представените от тях стихотворения да не надхвърля 40.

Срокът за представяне на творбите е **до 24 май 2024 г.**

Компетентно жури ще оцени представените ръкописи и ще отличи един автор, чиято стихосбирка ще бъде **публикувана в електронен вариант** в многоезичния литературен сайт Plovdivlit. Авторът не се задължава да предоставя правата си за книжно издание.

Предлаганите ръкописи трябва да са във **формат Word**, 12 пункта, с посочено име и адрес за кореспонденция.

Ръкописите изпращайте на mail@plovdivlit.com. Предимство е, ако стиховете бъдат композирани, а стихосбирката озаглавена.

За седемте години от своя старт многоезичният сайт **Plovdivlit** се превърна в най-голямата литературна платформа в града под тепетата.

В най-престижния сайт за литература досега са публикувани 2311 произведения от 229 автори.

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Община Пловдив и е част от Културния календар на града за 2024 г.

ВТОРА НАГРАДА

Стихотворения от Албена Шуманова*

ПОЕЗИЯ

КРИЛЕ НАЗАЕМ

Пришиха ми криле с червен конец.
 Болеше...
 От капките кръв поникваха червени макове.
 Пуснаха ме сред змиите, но не полетях.
 Болеше...
 Маковете съхнеха и се прегърбяха като
 бабички на Черешова задушница.
 Една от змиите ми каза:
 „Изяж червената ябълка“.
 Не я намерих – имаше само тръни и макове.
 Болеше...
 Бабичките нашепваха притчи
 и размотаваха алени конци.
 Змиите удушиха тишината,
 а дъждът я преметна през рамо и побягна.
 Болеше...
 Сълзите се трупаха в скутовете
 на прегладнелите бабички и дишаха сън.
 Луната почервеня като мак
 и припадна в нозете на утрото.
 Болеше...
 Безкрайността е просто окръжност,
 която не различава края от началото.
 Срязвах червения конец
 и подарих крилата на бабичките.
 После се сгуших сред змиите
 и започнах да им разказвам приказка.
 Страхувах се да ме ухапят,
 защото нямаше да чуят края.
 А маковете побеляха
 и се превърнаха в самодиви.
 Те отключиха времето
 и откраднаха едно момиченце.
 Да му пришиват криле...

СНЕГЪТ СЕ ОБИДИ

Снегът се обиди на хората
 и заваля на обратно,
 към някакви бели звезди,
 а семето сухо
 преглъщаше корени
 и се опита
 да пие сълзи.

Паважът, глух
 за молби и жалби,
 се перчи
 с неонов ревер.
 Живеем някак си,
 само за малко –
 като светулков фенер.

Живеем криво,
 с шапки нахлупени,
 а вечер броим
 нищета.
 Живеем назаем,
 сякаш сме купени
 и плащаме
 с Бог и деца.

Дали ще помни
 нощният вятър
 някакъв
 крив пантеон?!
 Снегът се обиди,
 заваля на обратно,
 защото
 си нямаше дом.

ОБРЕЧЕНИ НА ЕСЕН

Мария събра в куфар парчета Родина,
 изпреде сълзите в шевица за майчина гръд,
 отрязва косите си свилени, преди да замине...
 ... последните майки тихо на прага седят...

Добър вечер, майчице!
 Седнала си във
 сякаш че листата
 са капещи камбани.
 Вчера ли си тръгна
 като дивен сън
 твоето момиче
 и остана рана.

Ляга си мъглата,
 майките не спят,
 стиснали във скута
 остатъци от лято.
 Облаците бели
 с децата им вървят –
 последните деца
 от ранено ято.

Вятърът те милва,
 майчице, но с хлад,
 есента е жълта –
 като восък в църква.
 Алчните се хранят
 със сълзи и с глад,
 а с кръвта на босите
 се рисува кръстът.

Добър вечер, майчице –
 скръб и тишина,
 в дланите ти плаче
 неродена есен.
 Нека чуем, майчице,
 твоята душа –
 прокълнатата, майчице,
 да е черна песен!

МИНУТИ ЗА ОТКУП

Къщата ми е разхвърляна –
 като крива детска рисунка,
 горе в левия ъгъл
 осмокрако паяче спи.
 Може би ми завижда редът,
 че съм просто драскулка –
 толкова малка,
 а с толкоз големи мечти.

Не обичам правите линии,
 остри ъгли и излъскани шкафове,
 искам утре да тръгна
 без куфар към някой въпрос,
 но алармата в седем
 задрасква последните влакове,
 късно е вече за песен,
 рано е за послеслов.

Нямам минути,
 с които да скитам и да откупя
 мъничко, кръгло,
 коприненосиньо небе.
 Къщата плаче –
 квадратна, разхвърляна, тъпа,
 да ѝ оставя драскулка
 на сляпото бяло перде.

Тръгвам обаче –
 сресано-спретната из народа,
 към онази убийствена подреденост –
 от осем до пет,
 а във къщата, вечно разхвърляна,
 паяче босо
 сънува, че може да свири
 дори на тропет.

* Албена Шуманова от магистърската програма „Актуална българистика“ (литературоведски профил) беше отличена с втора награда за поезия в литературния конкурс на вестник „Пловдивски университет“ за 2023 г.

„Занаятчийница за пари“ направиха за ден студенти от ФИСН и ученици

В Световната седмица на парите през месец март Факултетът по икономически и социални науки при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съвместно с Гражданското движение „Будител“, Средно училище „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Първомай, и Средно училище „Черноризец Храбър“ – Пловдив, проведе практическ семинар на тема „Занаятчийница за парите – как да ги управляваме и защитим?“.

Ученици от двете гимназии, организирани от ментори – студенти от Факултета по икономически и социални науки, бяха разделени на шест отбора и решаваха практически казуси, свързани с личните финанси, тяхното управление и защита.

Журието, което се състоеше от преподаватели във факултета,

Обща снимка на участниците в инициативата

Факултета по икономически и социални науки. Неговият преподавателски състав готви отворени лекции за ученици по някои основни дисциплини не само в рамките на кръглата годишнина, но и за да помогне на младежите да изберат полезна и подходяща за тях специалност.

предприемачи, мениджъри и представители на Гражданското движение „Будител“, оцени представянето на всеки един от отборите, а младежите придобиха ценен опит и познания. Всички участници приеха инициативата като интересна и полезна и благодариха за ентузиазма, подкрепата и приятелската атмосфера.

Форумът беше част от събитията по повод на честването на 30-годишнината на

Интересни факти, свързани с историята на парите

Всеки от нас има различно отношение към парите, но никой не е безразличен. От една страна, знаем, че „щастие то не е в парите“, но други допълват, че „то е в тяхното количество“. Кой от двата варианта или от множеството различни да предпочетете, е ваш избор. Ние ви предлагаме някои интересни факти, свързани с парите, от древността до наши дни.

- По своята същност парите са стока, която представлява уникален инструмент за размяна на други стоки и услуги.

- Първоначално ролята на пари са изпълнявали животни (в Африка са използвани до средата на 20. век), животински кожи, перли, мидени черупки, камъни с определен размер, сол, мед, връзки чай, сушена риба и др. Тоест системата за търгуване е била в голяма степен това, което днес наричаме бартер.

- Приема се, че тази бартерна система е заменена от пари, които представляват метални слитъци, около 3000 години пр.н.е. в Месопотамия. Монетите, чийто вид ни е познат и днес, според Херодот започват да се употребяват около 650 г. пр.н.е. от лидийците.

- От древността, когато се появяват първите монети, владетелите сечат своите портрети върху тях. Александър Македонски се смята за първия, решил да увековечи себе си по този начин.

- В Австралия и някои други южни страни все още се използват пластмасови пари.

- През 1999 г. в Русия е изработена най-тежката сребърна монета – 3 килограма. В Китай най-тежката златна монета е 5 килограма. Рекордът в това отношение държи Швеция, където е направена най-тежката монета – 19 килограма.

- Трудно е да си представим, но в Канада първоначално роля на пари са изпълнявали обикновените карти за игра.

- Канада изнасява света, като пуска 25 хиляди необичайни монети. Тяхната уникалност се състои в това, че от едната страна на монетата има изображение на динозавър, чийто скелет свети в тъмното. По някаква причина обаче те никога не са били използвани.

- Друг удивителен факт за парите е свързан с Англия. Представете си, че има банкнота от един милион паунда. Решавате да си купите самолет например и нямате нужда от куфар – слагате

банкнотата в джоба си и отивате на покупка!

- Данните за последните 200 години показват, че най-разпространената валута в света е бил британският паунд: използвал се е в 105 страни. Второто място е за долара (83 държави), третото място е за френския франк (75 държави), четвъртото място е за динара (33 държави, предимно в арабския регион), а петото място е за руската рубла (27 държави).

- Смята се, че за да се появи стандартното пречупване с ожулване върху обикновена банкнота, тя трябва да бъде сгъната около четири хиляди пъти.

- Коя доларова банкнота е най-разпространената в САЩ? Това са купюрите от 1 и 20 долара. В останалата част на света най-популярна е банкнотата от сто долара, на която е изобразен Бенджамин Франклин.

- Около 70% от цялото количество отпечатани американски долари са извън пределите на страната.

- В Америка има закон, който забранява изобразяването на живи хора върху пари.

- Знакът за долар „\$“ е използван за първи път в счетоводните книги от Оливър Полак през 1778 г. А неговият приятел, конгресменът Робърт Морис, започва официално да използва този знак за обозначаване на американските пари.

- Хартинените банкноти се появяват за първи път в Китай през 7. век. В действителност банкнотите не са изцяло хартиени, а около 90% от съдържанието им е памук или лен.

- За най-скъпа монета в света се счита декадрахма от Древна Гърция. При продажба на търг тя е оценена на 314 хиляди долара.

- В Белгия в средата на 20. век е имало монети с рекламен текст върху тях. Представете си сега да пуснете своята реклама върху банкнотата от 100 лева!

- От 1821 до 1825 г. Руско-американската компания, която тогава контролира Аляска, пуска в обращение монети, отпечатани върху тюленова кожа. От 10 хил. броя днес са останали само 40, а цената им е като на къс злато със същото тегло.

- Първият банкомат в света се появява през 1967 г. в известна лондонска банка. В СССР първите няколко банкомата са въведени през 1991 г. Те обаче не пускат пари в брой, а чекове.

Най-тежката златна монета е в Китай